

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2019

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

Robila ja pri horároch

Robila ja pri horároch,
robila, robila, robila,
malý javor i jedličku
sadila, sadila, sadila.

Malý javor i jedličku
jahodu, jahodu, jahodu,
robila ja horárovi
i vodu, i vodu, i vodu.

Nbudem mamičko bývať
s horári, horári, horári,
volajú ma tí šikovní
rubári, rubári, rubári.

Prišli prosiť obed variť
večeru, večeru, večeru,
v nedeľu ma na muziku
zoberú, zoberú, zoberú.

Ľudia pre lesy, lesy pre ľudí

4. OZLT je pre fungovanie celého podniku LESY SR dôležitý, preto jeho činnosť zefektívňujeme

Účelom interného auditu, ktorý vykonáva externá firma, je získať neustranný odborný a profesionálny pohľad na fungovanie všetkých postupov a procesov, ktoré OZLT realizuje.

5. Verejné dražby dreva v IV. štvrtroku 2019

LESY SR š.p. OZ Košice, Prešov, Vranov, Sobrance, Topoľčianky, Trenčín, Kriváň, Rimavská Sobota a Revúca pripravili v 47. a v 48. kalendárnom týždni pre kupujúcich verejné dražby dreva.

6. Završenie cezhraničného projektu na podporu biodiverzity

V rámci projektu bolo vybudovaných 19 senníkov, 19 korýt na jadrové a dužinaté krmivo, 40 krytých soľníkov, 16 automatických podávačov jadrového krmiva a päť objektov na uskladnenie dužinatého a jadrového krmiva. Na predmetnom území (7037 ha) bol vykonaný spoločný cezhraničný monitoring cicavcov.

5

7

7. 15 rokov po Alžbete

Studený padavý vietor z 19. novembra 2019 miestami dosahujúci rýchlosť až 230 km/h zmenil tatranskú krajinu na nepoznanie. Na postihnutom území s rozlohou približne 12.600 ha prudký vietor zanechal 2,8 milióna m³ poškodeného dreva.

8. 19. november v histórii LESY SR

Na rozdiel od situácie po kalamite z roku 1996 sme po kalamite z novembra 2004 „nezápasili“ len s prírodou, ale aj s ochranárskou ideológiou. Vetrová kalamita spred 15 rokov výrazne ovplyvnila hospodárenie OZ Beňuš. A to nie len v najbližších rokoch po kalamite, ale prakticky až do súčasnosti.

9. 15 rokov po kalamite v obchodných číslach

Každá odchýlka od normálneho stavu má nejaký vplyv na obchod s drevom. Malá kalamita takmer zanedbateľná, veľká kalamita zanecháva hlbokú stopu... Záleží však od rýchlosti a správnosti prijímaných rozhodnutí, aké veľké budú následky.

10. Inšpiratívna história Odštepného závodu Vranov

OZ Vranov nad Topľou oslávil už 95. výročie a históriu začal písať hneď po prevzatí lesného majetku v roku 1924, kedy pracovníci lesnej správy odštartovali náročný proces nového zamerania hraníc a priestorového rozdelenia vzhľadom na susediace majetky obcí a súkromných vlastníkov. Výmera lesnej správy bola necelých 5.000 ha.

12. Lesoučebňa v Žarnovici

Nič nie je krajšie ako keď nadšenie ľudí prekvitá. Na OZ Žarnovica rozkvitlo do novej Lesoučebne. Tá do svojho vienka okrem krásnych priani dostala aj budúce edukačné jazierko. Ale to už predbiehame.

13. Už sme sa dočkali, alebo aktívny pán profesor na dôchodku

Dušan Jančovič, lesník, poľovník, jaskyniar a predovšetkým milovník prírody, zmenil v lete tohto roku svoj osobný status. Po dosiahnutí dôchodkového veku opustil zamestnanie a chce sa venovať tomu, čo v ostatných rokoch života vinou zaneprázdnenosti zanedbával. Čiže archeológii, cestovaniu, prírode a pre nás jaskyniarov je mimoriadne potešiteľné, že aj speleológii.

12

14

14. III. ročník Malokarpatského pohára farbiarov CACT – Pezinok

Po sedemnástich rokoch sa v posledný októbrový víkend, presnejšie dňoch 25.-27.10.2019 konal v poradí tretí ročník Malokarpatského pohára farbiarov, ako inak v malebnom prostredí Malých Karpát. A my poznáme podrobnosti i víťazov.

16. Lesníctvo vo Veľkej Británii

Z 3,1 milióna hektárov lesa v Británii je približne 30% vo verejnom a 70% v súkromnom vlastníctve. V oblasti lesníctva a primárneho spracovania dreva v súčasnosti pracuje viac ako 43 tisíc ľudí. Britský priemysel a obyvateľstvo ročne spotrebujú viac ako 50 miliónov ton dreva. Viac ako 75% z toho je mäkké drevo, ktoré je dovážané zo zahraničia, čím sa Británia radila medzi najväčších dovozcov po Číne.

17. Zvernica Betliar

V roku 2019, presnejšie 14.6.2019 sa stala súčasťou siete Významných lesníckych miesta s poradovým číslom 51. Založil ju gróf Emanuel Andrassy I v roku 1885 na rozlohe 575 ha...

17. Stredná odborná škola lesnícka (SOŠL) v Banskej Štiavnici

Stredná odborná škola lesnícka (SOŠL) v Banskej Štiavnici vznikla 24.4.1919 v deň posledného sťahovania prvej vysokej školy v Uhorsku do Šoprone a tento rok sme oslávili jej storočnicu. Pri príležitosti tohto krásneho jubilea získala 17.10.2019 tiež titul významného lesníckeho miesta.

Redakčná rada

Ing. Jozef Bystriansky
Mgr. Pavel Machava
Ing. Robert Kiš
Ing. František Fodor
Ing. Július Burkovský
Šéfredaktor:
Mgr. Anna Sliacka, PhD. (as)

Stáli prispievatelia:

Ing. Radko Srnka (rs)
Ing. Milota Nádvořníková (mn)
Mgr. Lucia Čekovská
Ing. Katarína Garajová
Lucia Matejová
Ing. Viliam Stockmann, CSC.
Mgr. Jana Lásková

Grafická úprava:

Ing. Peter Valach

Foto na obálke:

Mgr. Anna Sliacka, PhD.

Adresa redakcie:

LESY SR, š. p.
generálne riaditeľstvo
Námestie SNP 8
Banská Bystrica
975 66
anna.sliacka@lesy.sk
+421 918 444 218

„Kto raz položí srdce na oltár prírody ostane navždy túlavým psom!“... A túžby po nepoznanom a nevšednom ťahajú milovníkov prírody spoznávať aj tie najkrajšie skvosty, ktoré sú v dnešnej dobe chránené nielen zvykovo, ale tiež zákonmi.

Piaty stupeň ochrany naozaj vzbudzuje veľké množstvo rôznych emócií. No práve vďaka nemu sa nám do dnes zachovali napríklad Dobročský a Badínsky prales aj po viac ako 105 rokoch ochrany vo svojej skutočnej kráse. Sú to naozaj výnimočné miesta, v ktorých „podpapieriky“, typické pre turisticky navštevované trasy, nenájdeme. Možno preto, že sú pre verejnosť neprístupné! Svedčia o tom aj piktogramy na úvodných informačných tabuliach chodníkov, ktoré sú v týchto lokalitách vytvorené pre usmernení presun odborníkov, výskumníkov, ochranárov a lesníkov.

Verejnosť čoraz viac vyhľadáva nové zdroje informácií o ďalších turistických možnostiach, pretože súťaživosť aj v tejto oblasti nepozná hranice. No mala by poznať, veď tou najväčšou hranicou, ktorej si verejnosť v oblasti turistiky nie je vedomá je piaty stupeň ochrany s dovetkom VSTUP ZAKÁZANÝ.

Terapia šokom, i tak by sa dala nazvať diskusia na tému Lesoturistika, počas festivalu EKOTOPFILM. Tu ochranári ponúkali voľný pohyb, bivačovanie, pozorovanie a fotografovanie chránených území bez zásahu človeka – divočiny. Málokto z verejnosti si však uvedomuje, že tých 10% „divočiny“ zažijú len vyvolení. Veď tieto územia spadnú do piateho stupňa ochrany, kde je vstup verejnosti prísne zakázaný. A tak po veľkom šume, nastalo obrovské ticho. To bolo dôkazom toho, že aspoň hĺstka týchto milovníkov prírody si uvedomila skutočnosť, že slovenskú divočinu, ktorú sa tak veľmi snaží chrániť, nikdy neuvidí

19. Karpatské bukové pralesy dostali jasné a reálne hranice

Kým vo výmere jadrovej zóny podľa tabuľkovej prílohy bolo uvedených 5 766 ha, z mapovej časti vychádzala výmera 3 522 ha.

20. Historické lesnícke osobnosti

Ing., RNDr. Jaroslav Lemarie – počas svojho pôsobenia na Slovensku, položil základy pre ďalší rýchly rozvoj Výskumného ústavu lesného hospodárstva a založil, personálne i materiálne vybavil jeho oddelenie ochrany lesov. Počas jeho vedenia sa rýchlo vybudovalo najmä pracovisko lesníckej entomológie **Ing. Anton Michálek** bol v Banskej Štiavnici (1921-1922) súběžne s učiteľskou činnosťou poverený prácami v Arboréte a na Školskom polesí v Kysihýbľi.

21. A lesy im večne spievajú...

Do konca minulého roka prinášal Symbolický cintorín zvestí o 376 tragických úmrtiach v slovenských lesoch. Tento rok pribudlo ďalších 11 nových mien, ktoré sme si dňa 29. októbra 2019 pripomenuli prostredníctvom pietneho aktu v Lesníckom skanzene pri Čiernom Balogu.

21. Rozlúčili sme sa s Jurajom Sotákom

Patril medzi tých, ktorí pre získanie maturitného vysvedčenia o skúške dospelosti za štyri roky absolvovali trasu Remetské Hámre, Liptovský Hrádok – Lipovec... Zdravotné problémy dlhoročného pracovníka LZ Sobrance Juraja Sotáka spôsobili jeho odchod do večnosti... Zomrel 17.10.2019 v nemocnici v Michalovciach.

22. Zdroj archívnej lesníckej histórie

Aké teda má lesnícky historik možnosti spracovávať lesnícku históriu? Komplikované. Ako sa dá predpokladať, všetky lesnícke archívne dokumenty, aj tie nachádzajúce sa na Slovensku, sú písané v jazyku latinskom, v neskoršom období do roku 1867 (dualizmu) písané v jazyku nemeckom a následne v jazyku maďarskom.

24. Karoséria s pravou a ľavou hlavou

Vyrobit cimbál je filigránska práca spojená so skúsenosťou, pracovným fortieľom, hudobným talentom a trpezlivosťou. Od r. 1900 prešli technologickým vývojom najmä čo sa týka konštrukcie. Niet tam ani jedného pravého uhla a aj preto sú originálne.

25. Lesníckymi chatami k hraniciam

Tam, kde nič nie je a líšky dávajú dobrú noc rovnako Slovákom ako Ukrajincom môžete zrelaxovať vo vírivke a saune krásne zrekonštruovanej chaty Ubla odštepného závodu Sobrance štátneho podniku LESY SR, š.p..

25. Lovy v Karpatech

Jedným z najznámejších diel spisovateľa Júliusa Miloša Komárka je kniha „Lovy v Karpatech“ z roku 1942, v ktorej v dvadsiatich kapitolách živo opisuje príbehy, ktoré sa odohrali počas poľovačiek v karpatských horách.

26. Tajnička • Pre deti • Recept

27. Kalendárrium • Erby s nádychom lesa • Jubilea

28. Ozdoba i posadnutosť

Vyvinul inovatívnu techniku s rezaným papierom a jeho zložité umelecké diela inšpiruje štruktúra chromozómov. Jeho kresby predstavujúce mandaly sú rezané zo samostatných listov papiera pomocou CNC lasera, pričom rezania konkrétneho obrazca na jednom liste papiera laserovým programom môže trvať aj dve hodiny.

Quo vadis lesnícka prevádzka

Rutina je jedným z rizikových faktorov, ktoré v konečnom dôsledku môžu spôsobiť stagnáciu spoločnosti, znížiť jej konkurencie schopnosť a tým následne znížiť podiel na hrubom domácom produkte. U štátneho podniku ako sú LESY Slovenskej republiky, kde sa na hospodárskom výsledku podieľajú takmer všetky organizačné jednotky, je tento dôležitým kritériom pre zachovanie štátneho podniku. Preto je dôležité robiť predbežné opatrenia, špecifikovať riziká a nastaviť správne procesy, ktoré zabezpečia progres jednotlivých dielčích jednotiek.

Kým 23 odštepných závodov sa v prvom rade venuje manažovaniu lesného majetku vo vlastníctve štátu za účelom jeho zhodnotenia, ďalšie dva odštepne závody sú výrazne špecializované a vo výraznej miere sa podieľajú na zabezpečovaní materiálu a služieb pre ďalšie OZ ale tiež externé subjekty.

Aké služby v oblasti výkonu lesníckych činností poskytuje OZLT?

OZLT vykonáva komplexnú ťažbovú činnosť špeciálnymi environmentálne vhodnými technológiami (harvestery, lesné lanové systémy). Mechanizmy ZLT vykonávajú aj

manipuláciu drevnej hmoty (predovšetkým tenkej kalamitnej) prostredníctvom viacoperačných strojov s procesorovými hlavicami a OZLT vykonáva odvoz vlastnými odvoznými súpravami.

Z výrobného programu na slovenský trh ponúka lesnícke činnosti (ťažbovú činnosť, manipulovanie dreva na OM a ES procesorovými hlavicami, štiepkovanie biomasy, odvoz dreva odvoznými súpravami, prevádzkovú zimnú a letnú údržbu lesných ciest), opravárenské služby strojárske výroby a zmluvne certifikovaný servis. Z investič-

ných činností predovšetkým kompletizáciu investičných celkov, realizáciu stavieb a rekonštrukcie lesných ciest.

Nakoľko OZLT je špecializovanou jednotkou v rámci štátneho podniku LESY SR so zameraním na interné služby predovšetkým v oblasti ťažbových činností odvozu drevnej hmoty, výroby energetickej štiepky a servisných činností lesnej techniky, bolo potrebné vyhodnotiť reálny stav riadenia a fungovania procesov na OZLT. Z uvedeného vznikla potreba komplexnej procesnej analýzy nastavených procesov, analýzy vnútorného prostredia, jeho silných a slabých stránok. Očakávaným produktom bude návrh na zlepšenie, optimalizáciu a riadenie procesov.

Pre optimalizáciu výrobných procesov je potrebné zanalyzovať a posúdiť kvalitu procesov, zhodnotiť hlavné nosné a priradené, následne vyvolať činnosti, zistiť nedostatky, vytipovať a poukázať na kritické procesy a indentifikovať príčiny rizík. Najšť možnosti minimalizácie vstupných nákladov, znížiť mieru plytvania optimalizáciou nielen prevádzkových ale tiež riadiacich procesov,

- **Experti na zlepšovanie procesov a zvyšovanie efektívnosti.**
- **Bohaté skúsenosti so zmenami riadenia organizácií.**
- **Široká znalosť odvetví.**
- **Overené metódy a nástroje pre rýchle a efektívne plánovanie a implementáciu nových procesov.**

- **Kolektívna práca pre dosiahnutie cieľa.**
- **Mínimálne narušenie činností.**
- **Preukázateľný postoj vedenia spoločnosti a sponzorstvo projektu.**
- **Riešenie ušité na mieru a transfer vedomostí.**

- **Detailná znalosť súčasného stavu spoločnosti.**
- **Profesionálne vstupy a návrhy k dosiahnutiu cieľového stavu.**
- **Chápanie a znalosť predchádzajúcich iniciatív na zmenu.**
- **Dobrá znalosť existujúcich procesov a výrobných postupov.**

k čomu je potrebné zrealizovať finančnú analýzu závodu, posúdiť kvalitu procesov a efektívnosť činnosti zamestnancov.

Z objektívnych príčin nebolo možné spomínanú analýzu vykonať internými zamestnancami, ktorými by nebolo možné získať celkový nestranný pohľad na predmetný stav, ktorý môže byť zabezpečený len externou spoločnosťou profesionálne sa zaoberajúcou hodnotením a nastavením riadiacich procesov spoločnosti. Spoločnosť zabezpečujúca predmetnú zákazku bola vybraná v procese verejného obstarávania. Samotná analýza bola spustená ôsmeho októbra a pozostávala z rozhovorov s vytýpanými zamestnancami, pozorovaním priebehu prevádzkových procesov a analýzy potrebných dát. Výsledky a závery získané uvedenými metódami bude mať štátny podnik LESY Slovenskej republiky v polovici decembra.

Mgr. Pavel Machava
vedúci odboru komunikácie

Verejné dražby dreva v IV. štvrt'roku 2019

LESY SR š.p. OZ Košice, Prešov, Vranov a Sobrance pripravili v 47. kalendárnom týždni pre kupujúcich verejné dražby dreva. Nasledujúci týždeň kupujúci mohli dražiť najkvalitnejšie výrezy na dražbách, ktoré pripravili OZ Topoľčianky, Trenčín, Kriváň, Rimavská Sobota a Revúca. Centrálny harmonogram, jeho koordináciu a zverejnenie zabezpečuje odbor Obchodu a logistiky. Prípravu samotnej dražby (výber miesta, príprava, označenie a prevoz tovaru určeného na dražbu, vyhotovenie ponukového katalógu, vyhodnotenie dražby, fakturácia a výdaj vydraženého tovaru) zabezpečujú zamestnanci príslušných odštepných závodov.

V nasledujúcom prehľade uvádzam súhrnné údaje za „jesenné“ verejné dražby.

Objem ponúkanej drevnej hmoty bol v porovnaní s jarnými kolami menší. Vysoká úspešnosť predaja a výrazné navýšenie oča-

Drevina	Ponuka		Predané					
	objem (m ³)	vyvolávacia cena (€)	objem (m ³)	kúpna cena (€)	navýšenie (€)	navýšenie (%)	úspešnosť predaja (%)	priemerné speňaženie (€/m ³)
BK	433,06	35.079	423,83	46.956	11.877	133,86	97,87	110,79
DB	796,52	237.939	780,44	347.371	109.433	145,99	97,98	445,10
JH	69,19	8.446	61,00	19.772	11.326	234,09	88,16	324,13
JS	295,06	36.739	283,16	50.612	13.873	137,76	95,97	178,74
BH	14,75	1.709	14,75	5.993	4.284	350,62	100,00	406,32
AG	0,87	87	0,87	178	91	204,52	100,00	204,52
HB	5,67	345	5,67	567	222	164,33	100,00	99,92
CS	25,34	3.748	25,34	7.720	3.972	205,99	100,00	304,65
JL	2,28	152	1,68	166	15	109,66	73,68	99,04
LM	10,55	714	10,55	1.195	481	167,30	100,00	113,27
TD	17,59	951	17,59	2.127	1.175	223,57	100,00	120,89
SC	113,46	12.413	113,46	17.456	5.043	140,62	100,00	153,85
Sa:	1 784,34	338.322	1 738,34	500.113	161.791	147,82	97,42	287,70

kávaných tržieb svedčia o profesionálnom prístupe kolegov. Ďakujem všetkým zainteresovaným za úsilie vynaložené pri príprave

a realizácii tejto formy predaja najkvalitnejšej drevnej hmoty.

Ing. Ľubomír Machyniak
vedúci odboru obchodu

Verejná dražba dreva na OZ Sobrance

Jesenná verejná dražba dreva na Odštepnom závode Sobrance sa konala v dňoch 20.-22.11.2019 na Expedičnom sklade Sečovce. Do dražby sme ponúkli spolu 124 ks výrezov v celkovom objeme 128,29 m³. Popri tradične ponúkaných drevinách, akými sú buk, dub, jaseň, javor, sme do tejto dražby zaradili aj osem kusov výrezov dreveniny lipa a desať výrezov dreveniny topol s očkovou textúrou dreva. Dražba sa zúčastnilo 15 záujemcov, 13 predložilo ponuku, úspešnými sa stali desiat dražitelia. Môžeme konštatovať, že zo 124 ks výrezov sa predalo 114 ks v celkovom objeme 119,75 m³. Vyvolávacia cena ponúkaného dreva bola 18.573 €, vydražené bolo za 31.261 €, čo predstavuje nárast o 12.688 €. Najvyššiu cenu za m³ ponúkol dražiteľ za 5,5 metro-

vý výrez duba s objemom 1,37 m³, ponuka bola 638 €/m³.

Spokojnosť môžeme vyjadriť aj s dražbou drevín lipa a topol, ktorých výrezy boli vydražené so 100% úspešnosťou. Výrezy lipy sa predali s 57% až 120% navýšením jednotkových cien oproti cenníkovým cenám, najdrahší výrez topola domáceho sa predal za cenu 171 € za m³, čo je o 90% vyššia cena oproti cenníkovej cene výrezu prevej akosti. Tieto dreviny boli vyťažené z lužných lesov nachádzajúcich sa v oblasti horného Medzibodrožia (Malé Trakany).

Za umiestnenie drevín lipa a topol ako aj kvalitných výrezov dreveniny dub na verejnú dražbu si zaslúžia poďakovanie pracovníci Lesnej správy Porúbka. Poďakovanie patrí aj ostatným pracovníkom lesných správ

a expedičných skladov Odštepného závodu Sobrance, ktorí prispeli k úspešnému priebehu verejnej dražby dreva. Výsledky dražby nás utvrdzujú v názore, že správne pestovanie a obhospodarovanie hospodárskych lesov s dôrazom na ponechanie kvalitných stromov do veku technickej a ekonomickej rubnej zrelosti má svoje opodstatnenie.

Dovetok: Stojí za úvahu, či by nebolo vhodné zorganizovať regionálnu dražbu dreva, kde by sa sústredila drevná hmota z viacerých odštepných závodov na jedno miesto. Prilákalo by to možno viac záujemcov, ktorí by ocenili úsporu nákladov na prepravu aj väčší objem dreva, ktorý by bol k dispozícii.

Ing. Jaroslav Ferko
referent obchodu OZ Sobrance

Završenie cezhraničného projektu na podporu biodiverzity

Od úvodného stretnutia, z ktorého vzišla prvotná myšlienka realizovať projekt „Spoločne za posilnenie a ochranu biodiverzity v Strážovských vrchoch a Bielych Karpatoch“ v cezhraničnom území medzi Slovenskom a Českou republikou, ubehlo už pár rokov. Stretnutie sa konalo 24.04.2015 na území Lesní správy Luhačovice patriacej pod Lesy České republiky, s. p. Krajské ředitelství Zlín. Áno, projekty realizované s podporou Európskej únie sú „beh na dlhé trate“.

Samotná realizácia projektu po schválení projektového zámeru začala v júli 2017. Vedúcim partnerom projektu sú LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, pričom projekt je realizovaný na území Odštepného závodu Trenčín. Hlavným cezhraničným partnerom sú Lesy České republiky, s. p. Krajské ředitelství Zlín. V súčasnosti už máme za sebou realizáciu záverečnej konferencie projektu, ktorá sa konala dňa 07.11.2019 na Jankovom vršku neďaleko Bánoviec nad Bebravou. Účastníci konferencie boli v rámci prezentačnej časti oboznámení s výsledkami projektu na slovenskej, aj na českej strane. V rámci odbornej časti boli prezentované výsledky dvoch monitoringov realizovaných v projekte. Monitoring cicavcov a monitoring lúčnych biotopov boli zamerané na získanie podkladov pre nastavenie spoločného cezhraničného manažmentu prírodne významných území v oblasti Bielych Karpát a Strážovských vrchov. V rámci terénnej časti konferencie boli účastníkom prezentované jednotlivé aktivity projektu priamo na miestach realizácie v oblasti Strážovských vrchov.

Pre zachovanie a zvyšovanie početnosti druhov bola vykonaná obnova dlhodobého neobhospodarových horských lúčnych biotopov na celkovej výmere 6,74 ha. Na podklade monitoringu stavu horských lúčnych biotopov je spoločným cezhraničným manažmentom obhospodarovných až 28 ha

horských lúčnych biotopov. Na okrajoch lúčnych biotopov bolo s cieľom zvýšenia biodiverzity vysadených 385 ks plodonosných a ovocných drevín a do lesných porastov doplnených 420 ks neobhospodárskych druhov drevín so zníženou početnosťou populácie. Zmena nevhodnej druhovej skladby vybraných lesných porastov bola upravená výsadbou 3500 ks jedle a 5700 ks duba. Pre nasmerovanie lesnej zveri na vhodné lokality a ochranu zverou atakovaných lesných biotopov bolo vyčistených až 12,4 km chodníkov pre zver a vykonaná ochrana mladých lesných porastov v počte 2700 ks jedincov.

Pre zvýšenie biodiverzity a zabezpečenie dostatku vodných zdrojov pri pretrvávajúcich zmenách klímy bolo v rámci projektu upravených päť existujúcich vodných zdrojov a štyri vodné mokrade, ktoré vytvárajú vhodné prostredie pre rozvoj obojživelníkov a zároveň slúžia ako napájadlá pre lesné živočíchy.

Pravidelnou starostlivosťou (najmä kosením) horských lúčnych spoločenstiev vzniká

kvalitná zložka potravy pre bylinožravú lesnú zver. Spolu s ďalším krmivom je poskytovaná lesnej zveri do vybudovaných prikrmovacích zariadení, aby zver nebola nútená hľadať potravu, kde to nie je žiaduce z pohľadu chránených biotopov. Vybudovaných bolo 19 senníkov, 19 korýt na jadrové a dužinaté krmivo, 40 krytých solníkov, 16 automatických podávačov jadrového krmiva a päť objektov na uskladnenie dužinatého a jadrového krmiva. V projekte zasiahnutom území (7037 ha) bol vykonaný spoločný cezhraničný monitoring cicavcov, ktorého úlohou bola výmena informácií medzi partnermi o pohybe zveri. Cieľom monitoringu bolo prispôbenie spoločného manažmentu územia a realizovaných aktivít projektu na oboch stranách hranice s ohľadom na zvyšovanie biodiverzity. Pre zabezpečenie monitoringu bolo vybudovaných 29 pozorovacích zariadení a tri monitorovacie zariadenia na zistenie zdravotného stavu zveri.

Neoddeliteľnou súčasťou projektov s podporou Európskej únie je aj ich publicita. Počas realizácie projektu bol projekt, ako aj program Interreg V-A SK-CZ, v rámci ktorého je projekt realizovaný, prezentovaný na regionálnom podujatí „MňamFest“ a na medzinárodnej výstave Natura Viva v Lysé nad Labem. K trvalej propagácii projektu bude slúžiť cezhraničný náučný chodník a informačno-náučné tabule s tematikou projektu.

Projekt „Spoločne za posilnenie a ochranu biodiverzity v Strážovských vrchoch a Bielych Karpatoch“ je realizovaný v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja v Programe cezhraničnej spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika 2014-2020.

Ing. Peter Kováčik,
vedúci odboru projektov EU

15 rokov po Alžbete

19. november 2004. Dátum, ktorý si nielen Tatranci budú ešte dlho pamätať. V tento deň sa Tatrami prehnal ničivý studený padavý vietor typu tatranská bóra, ktorý miestami dosahoval rýchlosť až 230 km/h. Tatranskú krajinu zmenil na nepoznanie. Na postihnutom území s rozlohou približne 12.600 ha prudký vietor zanechal 2,8 milióna m³ poškodeného dreva. Okrem veľkých finančných, materiálnych a environmentálnych škôd kalamitná situácia následne priniesla aj ideové spory medzi lesníckou a ochranárskou časťou verejnosti o tom, ako postihnuté územie ďalej spravovať a manažovať.

Možno sa to na prvý pohľad nezdá, ale veľká tatranská vetrová kalamita, nazvaná Alžbeta, priniesla okrem mnohých negatívnych javov aj niekoľko pozitív. Rozsiahle kalamitné územie rozdielne podla typu manažmentu poskytlo jedinečnú príležitosť pre výskum pokalamitného vývoja smrekových ekosystémov s rozdielnym spôsobom manažovania. V období po kalamite sa preto Tatrám začala venovať značná pozornosť zo strany významných európskych vedcov a výskumných inštitúcií. V spolupráci s domácimi odborníkmi z Výskumnej stanice Štátnych lesov TANAPu boli na sledovanie pokalamitného vývoja vytipované štyri výskumné plochy s podobnými stanovištnými podmienkami:

1. plocha s vyťaženou kalamitnou hmotou, ktorá bola manažovaná tradičnými lesníckymi postupmi
2. nemanážovaná plocha s bezzásahovým režimom, na ktorej kalamita nebola spracovaná
3. plocha kalamitou nezasiahnutého lesa, ktorá slúžila ako referencia
4. kalamitná plocha, ktorú následne v roku 2005 zasiahol rozsiahly požiar pod Slavkovským štítom

Na týchto plochách sa sústredila veľká časť komplexného a systematického pokalamitného výskumu, ktorého rámec zostal zachovaný aj po ukončení výskumných aktivít nemeckých či talianskych vedcov. Výskumníku štafetu v tom období prevzali najmä slovenské, české či poľské univerzity a výskumné inštitúcie na čele s domácou Výskumnou stanicou Štátnych lesov TANAP-u. Tá za účelom sledovania zmien v porastoch odumierajúcich v dôsledku lykožrútovej kalamity rozšírila v roku 2010 výskum o ďalšiu lokalitu nad Tatranskou Lomnicou.

Výsledky tatranského pokalamitného výskumu bývajú pravidelne publikované nielen v rôznych vedeckých časopisoch, ale aj v Štúdiách o Tatranskom národnom parku, ktoré vydávajú Štátne lesy TANAP-u. Kvôli výmene aktuálnych poznatkov a smerovaniu ďalšieho výskumu Výskumná stanica a Múzeum Štátnych lesov TANAP-u na výročie veľkej kalamity pravidelne organizujú konferencie a semináre s účasťou vedcov participujúcich na tatranskom pokalamitnom výskume.

Inak tomu nebolo ani koncom októbra tohto roku, kedy Štátne lesy TANAP-u v spolupráci s Lesníckou fakultou Technickej univerzity vo Zvolene usporiadali v Informačnom centre a Múzeu TANAP-u v Tatranskej Lomnici medzinárodnú konferenciu s ná-

zvom *Stav a procesy v lesných ekosystémoch po prírodných disturbanciách*. Počas prvého dňa prezentovali slovenskí, českí, poľskí a holandskí vedci výsledky svojich doterajších výskumov na tatranských kalamitných plochách. Odznali tu zaujímavé príspevky z oblasti mykológie, botaniky, zoológie, hydrológie, dendrológie či leteckého snímkovania. V podnetných diskusiách k jednotlivým príspevkom sa hovorilo nielen o nových možnostiach výskumu, ktoré prinášajú moderné technológie, ale aj o dôsledkoch zmeny klímy na tatranskú oblasť, o hrozbe hmyzích kalamít na smrekovcoch alebo o tom, či a akú budúcnosť má smrek v Tatrách.

V rámci konferencie bola značná pozornosť venovaná témam pôdnej respirácie a uhlíkovej bilancie, ktorým sa pracovníci Výskumnej stanice Štátnych lesov TANAP-u a Lesníckej fakulty TU vo Zvolene dlhodobo venujú. Po rokoch meraní komorovými metódami zakúpili tieto inštitúcie v rámci spoločného výskumného projektu dve zariadenia na stanovenie bilancie uhlíka metódou eddy kovariancie. Táto metóda používaná napríklad v Amerike, je v rámci stredoeurópskeho priestoru stále pomerne unikátna. Uhlíková bilancia ekosystému, teda to, či ekosystém pohlcovačom alebo producentom významného skleníkového plynu – oxidu uhličitého, sa v tomto prípade zisťuje prostredníctvom snímačov umiestnených na stožiaroch vysoko nad porastom vegetácie. Tieto meracie zariadenia stanovujú príjem a výdaj oxidu uhličitého ekosystémom na základe prúdenia vzduchu (vírivých prúdov tvoriacich sa nad vegetačným porastom). Snímače pritom dokážu mapovať oblasť s polomerom niekoľko stovák metrov.

Prvá eddy kovariančná veža bola v Tatrách inštalovaná v roku 2018 na výskumnej ploche s vyťaženou kalamitou, ktorá je obhospodávaná tradičnými lesníckymi postupmi. Druhé takéto zariadenie bolo nainštalované na jar tohto roku na výskumnej ploche s bezzásahovým režimom. Práve takto zvolený dizajn experimentu umožní lepšie pochopiť procesy prebiehajúce v horských lesných ekosystémoch po prírodných disturbanciách a porovnať rôzne prístupy k manažmentu lesov v chránených územiach. A to všetko v kontexte globálnej zmeny klímy, ktorá je stále aktuálnejšou aj v tatranskej oblasti.

Bolo nesporným prínosom, že práve novozakúpené meracie zariadenia na oboch výskumných plochách sa stali cieľom te-
rénnej exkurzie druhého dňa konferencie.

Zariadenie na stanovenie uhlíkovej bilancie inštalované na výskumnej ploche s bezzásahovým režimom.

Účastníci konferencie pri meteorologickej veži na manažovanej výskumnej ploche.

Výskumná plocha Jamy s nespracovanou kalamitou, zaradená do bezzásahového režimu.

Nielen účastníci konferencie, ale aj študenti Lesníckej fakulty TU vo Zvolene tak mali možnosť dostať sa na miesta bežne neprístupné pre turistickú verejnosť a oboznámiť sa so spôsobmi monitoringu tokov oxidu uhličitého, vody a energie na pokalamitných výskumných plochách.

Momentálne je ešte predčasné hovoriť o výsledkoch výskumu realizovaného metódou eddy kovariancie. Tatranským výskumníkom však do budúcnosti želáme, aby nové meracie zariadenia spoľahlivo fungovali čo najdlhšie a priniesli mnoho hodnotných poznatkov o zložitých procesoch prebiehajúcich v jedinečnej tatranskej prírode.

Mgr. Lucia Čekovská

19. november v histórii LESY SR

Pre hospodára nie je väčšej rany, ako keď svoju úrodu pred zberom vidí ležať na zemi. Niektorí sa z toho pozbierajú hneď ďalšiu sezónu, no žiaľ lesní hospodári musia čakať na tú ďalšiu najbližších 80-100 rokov.

November 2004 v histórii OZ Beňuš

Vetrová kalamita, ktorá vznikla v novembri 2004 výrazne ovplyvnila hospodárenie OZ Beňuš. A to nie len v najbližších rokoch po kalamite, ale prakticky až do súčasnosti. Na rozdiel od situácie po kalamite z roku 1996 sme „nezápasili“ len s prírodou, ale aj s ochranárskou ideológiou, keďže nový zákon o ochrane prírody z roku 2002 výrazne posilnil právomoci tretieho sektora a skomplikoval hospodárenie v lesoch.

Kalamita priamo poškodila viac ako 1.700 ha porastov a takmer jeden milión m³ drevnej hmoty. Už v roku 2005 bolo do spracovania zapojených 13 odštepných závodov Lesov SR š.p., na ktorých bola z dôvodu obmedzenia úmyselných ťažieb znížená ťažba. Tieto závody spracovali do konca roka 309 tis.m³ drevnej hmoty. OZ Beňuš spracoval v tomto roku 455 tis m³. Spolu tak sa podarilo spracovať kalamitu v objeme 764 tis.m³. Posledné kubíky vetrovej kalamity boli spracované v zmysle harmonogramov k 31.12.2006. Na zalesnenie plôch po kalamite boli taktiež vypracované harmonogramy aby sa maximálne využilo potencionálne prirodzené zmladenie.

Spracovávanie veľkých kalamít v kombinácii s vhodnými klimatickými vplyvmi zároveň zvyšujú riziko vzniku požiarov. A bo-

hužial ani táto negatívna skutočnosť nás neobišla. 29. júna 2005 vznikol na LS Pohorelá požiar na ploche 52 ha, ktorý spôsobil priame škody v hodnote cca jeden milión eur. Jednalo sa o požiar na kalamitnej ploche, ktorý sa miestami rozšíril na korunový požiar.

Za závažnú skutočnosť však považujem práve vplyv spomínaných obmedzení zo strany zákona o ochrane prírody, ktoré spôsobili nespracovanie kalamity v niektorých porastoch národných parkov v teritóriu OZ. Tieto nesystémové rozhodnutia spôsobili rozpad smrekových porastov na celej výmere závodu a do dnešných dní bojujeme s podkôrníkovou kalamitou – dôsledkom tejto demagógie. Od roku 2005 predstavuje každoročne podiel kalamity na ročnej ťažbe viac ako 90%. V priebehu 15 rokov sme spracovali štyri milióny m³ kalamitnej drevnej hmoty, po ktorej vzniklo viac ako 6.700 ha holín, resp. zničených porastov. To znamená, že za 15 rokov sme museli obnoviť takmer 25% porastovej plochy OZ.

Je dôležité spomenúť aj to, že za toto obdobie sme vyprodukovali zisk v objeme 16 miliónov eur. A očakávame, že v rokoch, keď nám horehronské lesy neumožnia vytvoriť zisk, bude nám toto v rámci diferenciálnej renty zohľadnené.

Spracovanie kalamít veľkého rozsahu najviac ovplyvňuje trh s drevom. Podstatné je, že v tomto období sa výrazne nezhoršili podmienky na trhu a preto sme dokázali drevnú hmotu zobchodovať. To znamená, že sme sa mohli sústrediť na samotnú rýchlosť spracovania kalamity – je to výrazná pomoc pri rozsiahlych kalamitách. Samozrejme bolo

potrebné zabezpečovať logistiku celého výrobného procesu a správne motivovať všetkých pracovníkov podieľajúcich sa na tomto procese. Veľkým plusom v týchto rokoch bola aj skutočnosť, že sme práce v lesnom hospodárstve zadávali bez vplyvu zákona o verejnom obstarávaní. Časť drevnej hmoty sa predávala priamo odberateľom z OM, aby sme nezaťažovali ES a zároveň aby sme zjednodušili prácu vonkajšej prevádzke.

Otvorene musím povedať, že všetci, ktorí sme zažili kalamitu z roku 1996, sme už boli „ostrieľanejší“ a veci sme sa snažili riešiť pragmaticky. Veľká kalamita vždy zasiahne emócie a emócie v manažovaní môžu spôsobovať chaos.

Som presvedčený, že najcennejším ukazovateľom práce lesníkov z OZ Beňuš (a všetkých lesníkov) sú porasty, ktoré spĺňajú všetky lesnícke aj verejnoprospešné funkcie. Porasty zničené v roku 2004 sú dnes zelené.

Osobne sa chcem aj touto cestou poďakovať mojim kolegom, ktorí sa o to pričínili. Niekedy museli (a musia) neoblomne presadzovať spracovanie kalamity pred inštitúciami životného prostredia, niekedy až riskovať v záujme ochrany okolitých porastov. Nie je jednoduché chrániť les, keď zmanipulovaná verejná mienka „vám drží nôž na krku“.

Bohužiaľ musím skonštatovať, že nový zákon o ochrane prírody, a najmä postoje tzv. človeka mestského (Homo Urbanus) v najbližších rokoch (a nebude to dlho trvať) úplne zdecimujú lesy, ktoré sme poznali doteraz. Lesy, ktoré slúžili nám všetkým – lesníkom, drevárom, turistom aj biológom.

Ing. Peter Morong, riaditeľ OZ Beňuš

15 rokov po kalamite v obchodných číslach

Kedže lesníctvo na Slovensku, čo sa týka štátnych lesov nie je dotované štátom, jeden z najdôležitejších činiteľov ovplyvňujúcich prežitie tak veľkého komplexu ako je štátny podnik LESY SR v súčasnej dobe je obchod s drevom. To ako najväčšia vetrová kalamita z novembra 2019 ovplyvnila oblasť obchodu v štátnom podniku sme sa spýtali Ing. Ľubomíra Machyniaka, vedúceho odboru obchodu.

Ako táto kalamita ovplyvnila obchod s drevom z pohľadu štátneho podniku LESY Slovenskej republiky a ako sa to prejavilo na trhu s drevom v nasledujúcom období.

Každá odchýlka od normálneho stavu má nejaký vplyv na obchod s drevom. Malá kalamita takmer zanedbateľná, veľká kalamita zanecháva hlbokú stopu... Záleží však od rýchlosti a správnosti prijímaných rozhodnutí, aké veľké budú následky. Kalamita z 18. novembra 2004 bola obrovských rozmerov. Okrem škôd na území Vysokých Tatier, ktoré boli mediálne prezentované, silná vetrová smršť napáchala obrovské škody aj na porastoch Nízkyh Tatier, najmä na území OZ Beňuš a OZ Liptovský Hrádok. Koncom novembra a v decembri 2004 výdatné zrážky doslova zasypali túto kalamitu snehom, čo komplikovalo možnosti presnejšie stanoviť rozsah škôd. Následne vysoká snehová pokrývka komplikovala spracovanie kalamity a odstraňovanie škôd na porastoch.

Vedenie podniku v decembri 2004 rozhodlo o spracovaní kalamity na území OZ Beňuš prostredníctvom vypomáhajúcich OZ. Kolegovia z vypomáhajúcich OZ (Šaštín, Smolenice, Topoľčianky, Trenčín, P. Bystrica, S. Ľupča, Žarnovica, Krupina, Rim. Sobota, Košice, Prešov, Bardejov a Vranov) odviekli pri spracovaní „beňušskej“ kalamity obrovský kus práce. Aj s odstupom 15 rokov si zaslúžia pochvalu. Každý OZ si zriadil ka-

lamitné stredisko. Územie OZ Beňuš bolo rozdelené na výrobné celky, ktorým boli priradené vypomáhajúce OZ. Ťažby vypomáhajúcich OZ boli obmedzené a nahradené ťažbou kalamitného strediska na pridelenom výrobnom celku.

Obchod s drevom bol riadený centrálné. Vypomáhajúce OZ dostali rozpisy dodávok pre centrálnych zákazníkov. Časť spracovanej drevnej hmoty bola realizovaná prostredníctvom regionálnych kúpnych zmlúv vypomáhajúcich OZ.

Na riešenie obchodnej situácie bol prijatý aj jeden mimoriadny nástroj – mokrý sklad. Z dôvodu rýchleho spracovania kalamity a jednoduchej manipulácie bola s najvýznamnejším obchodným partnerom (Rettenmeier Tatra Timber, s. r.o.) podpísaná spolupráca vo forme zriadenia mokrého skladu na Polomke. Cena dodávaných združených výrezov kvality III.ABC triedy akosti bola pre rok 2005 dohodnutá v hodnote 1 670 SKK/m³ (55,44 €/m³). S dodávkami na mokrý sklad sme začali už v januári 2005. Sklad bol uzatvorený 19.10.2005 a dodali sme viac ako 72 tis. m³ IPV III.ABC triedy akosti.

Zhrniem to: rýchlym spracovaním kalamity sme zabránili znehodnoteniu drevnej hmoty a nasadením vypomáhajúcich OZ na území OZ Beňuš sme obmedzili ťažbu na území jednotlivých vypomáhajúcich OZ a uviedli na trh menej drevnej hmoty.

Aký je Váš názor na pripravenosť Slovenska i štátneho podniku LESY SR na takéto situácie.

V súčasnej dobe je situácia oveľa komplikovanejšia. Mám na mysli oblasť obstarávania služieb (ťažbová činnosť, odvoz..) a aj obchod (dlhodobé kúpne zmluvy s najvýznamnejšími partnermi). Je ťažké vopred kalkulovať s podobnými situáciami (rozsah kalamít a ich lokalizácia) a pripraviť sa na ne. Považujem za dôležité, aby ľudia, ktorí majú kompetenciu rozhodovať v prípade vzniku takýchto situácií, sa vedeli rýchlo a správne rozhodnúť.

Čo si myslíte, že sa urobilo dobre a čo podľa Vás sa mohlo spraviť lepšie

S odstupom času môžeme konštatovať, že „beňušskú“ kalamitu sme zvládli a jej negatívne následky rýchlo spracovali. Za pozitívne hodnotím rozhodnutie o spracovaní kalamity prostredníctvom vypomáhajúcich odštepných závodov (podrobnejšie vysvetlenie v odpovedi na prvú otázku).

A čo sme mohli spraviť lepšie? Podobné rozhodnutie o výpomoci sa malo presadiť aj pri spracovaní kalamity na severnej strane Nízkyh Tatier...

-as-

Inšpiratívna história Odštepného závodu Vranov nad Topľou

Pätnásteho novembra sa v priestoroch obnovených historickej budovy Lesnej správy Zámotov stretli usporiadatelia a hostia milého podujatia pripraveného pri príležitosti 95. výročia vzniku Odštepného závodu Vranov nad Topľou. Medzi hosťami boli zástupcovia štátnej a miestnej samosprávy, riaditelia a zástupcovia OZ zo Sobraniec, Košíc, Rožňavy, Revúcej a Prešova a bývalí pracovníci Lesnej správy Zámotov. Všetkých srdečne privítal riaditeľ OZ Vranov nad Topľou Ing. Jozef Šimkanin. Vo svojom príhovore zoznámil prítomných so súčasnými výsledkami pracovného úsilia lesníkov a informácie doplnil o zaujímavé výňatky z Pamätníka lesnej správy, ktorý predchodcovia dnešných zámutovských lesníkov písali v rokoch 1924-1950. Upozornil na mimoriadnu zodpovednosť, s akou pristupovali k starostlivosti o les. Za mesto Vranov sa lesníkom prihovril zástupca primátora Ing. Dušan Molek, ktorý zároveň odovzdal riaditeľovi OZ Vranov nad Topľou pamätnú plaketu za výsledky, ktoré závod v správe štátnych lesov dosiahol. Podľa PhDr. Petry Dzurmanovej, vedúcej Lesníckeho a drevárskeho múzea, ktoré sa spolupodieľalo na príprave podujatia, je práve zodpovednosť za stav lesov silným inšpiratívnym prvkom aj pre súčasných lesníkov, čo zdôraznila v gratulácii Ing. Šimkaninovi.

Pán riaditeľ svojím príhovorom začal malý výlet do histórie a v takomto duchu sa niesol aj ďalší program stretnutia, ktorý svojím spevom osviežili členovia súboru Zámutovčan. Využívame priestor podnikového časopisu, aby sme si aj na jeho stránkach pripomenuli dejiny jedného z našich najstarších lesných závodov.

Práve v Zámutove, obci, ktorá svoje dejiny začala písať už v 13. storočí vznikla po zrode Československej republiky prvá štátna lesná správa, od ktorej odvíja svoju históriu OZ Vranov nad Topľou. Najprv však muselo dôjsť k prelomovej udalosti, ktorou bol vznik Československej republiky v r. 1918.

V novom štáte sa vďaka pozemkovej reforme výrazne menil pomer štátneho a súkromného vlastníctva lesov v prospech toho prvého – štátneho vlastníctva. K zmenám dochádza aj na východnom Slovensku, v Zámutove, na území Slánskych vrchov s bohatými poľovnými revírmi, keď majetok ich posledného súkromného vlastníka Emila von Scheiblera prechádza pod vnútenú správu v r. 1919. Emil von Scheibler, pôvodne z nemeckého Halle, mal ešte pred prvou svetovou vojnou s veľkostatkom veľké plány. O hospodárenie záujem nemal, ornú pôdu prenajal, ale bol náruživý poľovník a inicioval na veľkostatku ďalšiu výstavbu. Okrem poľovníckeho kaštieľa na Batinách, dal na Ortáši postaviť

Drevorubači zo Zámutova, medzivojnové obdobie

horáraň, hospodársku budovu a maštal pre jazdecké kone. V týchto priestoroch vznikla v r. 1924 lesná správa už plnohodnotného štátneho lesného majetku. Organizačne bola začlenená pod Riaditeľstvo štátnych lesov a majetkov v Solivare.

Hneď po prevzatí lesného majetku začali pracovníci lesnej správy náročný proces nového zamerania hraníc a priestorového rozdelenia vzhľadom na susediace majetky obcí a súkromných vlastníkov. Výmera lesnej správy bola necelých 5.000 ha.

Boľavým miestom slovenského lesníctva bola po vzniku republiky nevybudovaná cestná sieť a lesná správa v Zámutove nebola výnimkou. Lesné cesty boli bez tvrdého základu a tak vývoz dreva bol viazaný na zimné obdobie. Jedinou spoľahlivou dopravnou tepnou bola lesná železnica v Čiernom vybudovaná v r. 1905. Jej prevádzkyschopnosť pohlcovala väčšinu investícií lesnej správy.

Nová republika stratila doterajšie trhy v južných častiach bývalej monarchie. V Zámutove, ak bol záujem o drevo, išlo zväčša o palivové drevo, ktorého preprava bola neefektívna aj kvôli vysokým dopravným nákladom.

Nebolo toho málo, čo museli štátni lesníci prekonávať. Nekvalifikovaný a nemotivovaný personál, bez pracovných návykov, ktorý mal navyše problémy s nadmerným užívaním alkoholu. Pracovný život lesníkom komplikoval aj pasienkový zákon, ktorý umožňoval pásť dobytok v lesných porastoch a prešli dlhé roky, kým sa tohto bremena lesy zbavili.

Treba však povedať, že vtedajšia bieda nedovoľovala zrušiť túto jednu z mála možností ako sa v chudobnom kraji užiť. Ani lesní robotníci nemali na ružiach ustlané: štandard bolo spávanie v kolibách, na čečine, na doskách, ohnisko v prostriedku, varenie halušiek, pečenie zemiakov, z domu prinesené maslo, slanina. Zárobok nevelký. Ale vedeli byť aj uznanliví. Ak sa ťažba robila v réžii lesnej správy, nie súkromnej firmy, v čase nezájmu o drevo na trhu, robili pri stavbe lesných ciest – lesná správa ich nenechala bez práce.

Záver podujatia pripraveného na počesť 95. výročia vzniku OZ Vranov nad Topľou patril prehliadke stálej výstavy o histórii a súčasnosti lesníctva v priestoroch obnovenej budovy Lesnej správy Zámudov.

Názov Správa štátnych lesov Zámudov platil až do r. 1948, teda 24 rokov. Z nich najťažším obdobím bola druhá svetová vojna, priniesla obeť na životoch, materiálne škody, vybitú zver. Ale aj známe i neznáme činy hrdinov – lesníkov zapojených do odboja či priamych bojov s nacistami.

V novej povojnovej situácii bola v Československu znova otvorená problematika pozemkovej reformy, ktorá po roku 1948 prakticky znamenala rozsiahle zoštátnenie lesného hospodárstva. Už v r. 1946 mala správa v Zámudove výmeru vyše 20.000 ha. Rástla

výmera aj ostatných štátnych lesných správ a zároveň vznikali nové ako napríklad Humenné, Stakčín, Ulič, Jablň, Medzilaborce, Giraltove. Od roku 1946 boli všetky štátne lesné správy pričlenené k Riaditeľstvu štátnych lesov v Košiciach.

Rok 1948 priniesol do Zámudova prvú zmenu názvu. Zo zámudovskej správy sa stalo Riaditeľstvo štátnych lesov Zámudov. V nasledujúcich rokoch evidujeme jednu organizačnú zmenu za druhou. Nešlo len o formálne úpravy, riadiace zložky hľadali najoptimálnejšiu organizačnú štruktúru, menili výrobné

programy, rozdeľovali a opäť spájali lesnícke organizácie. V roku 1951 boli zrušené lesné závody a rozdelila sa pestovateľská a ťažobná činnosť do osobitných organizačných jednotiek. Tento stav trval do r. 1955. Od nasledujúceho roku vykonávali výrobnú činnosť znova utvorené lesné závody. Lesný závod bol zo Zámudova v r. 1958 premiestnený do Čemerneho pri Vranove a o dva roky neskôr ho poznáme ako Lesný závod Vranov nad Topľou.

V r. 1984 vydal Lesný závod Vranov útlý bulletin, aby si pripomenul 60. výročie svojho vzniku. Z textu sa dozvedáme, že k najväčšej organizačnej zmene došlo v r. 1973, keď boli zlúčené dva lesné závody Vranov a Giraltove s celkovou rozlohou takmer 30.000 ha. Rástli úlohy v ťažbovej aj pestovateľskej činnosti. Závod zamestnával vyše 900 pracovníkov. V pracovnom programe mal zavádzanie nových technológií, výstavbu cestnej siete a povedané nie súdobým, ale dnešným jazykom realizoval aj sociálne projekty.

Dnes patrí Odštepny závod Vranov nad Topľou do štruktúry štátneho podniku LESY Slovenskej republiky ako jeden z jeho dvadsiatich piatich závodov. Naším spoločným prianím je, aby aj nasledovníci vranovských lesníkov – správcov tunajších štátnych lesov – o desať, dvadsať, či päťdesiat rokov s uznaním hodnotili výsledky terajšieho lesníckeho snaženia.

Za spoluprácu ďakujem Michalovi Dobranskému, OZ Vranov n.T.

Mgr. Tatiana Figurová, LDM Zvolen
Foto: Michal Dobranský a fond LDM

Účastníci podujatia sledujú obrazovú prezentáciu venovanú dejinám správy štátnych lesov na území OZ Vranov nad Topľou.

ZLESOUČEBNIEVANIE

Neviem, či som niekedy videla väčšie nadšenie a odhodlanie pre dobrú vec, ako ten piatek v očiach Ing. Katky Dávidovej, koordinátorky LP z OZ Žarnovica. Práve 25.10.2019 sme do života uvádzali jej ďalšie dieťa. A myslím to doslovne. Približne deväť mesiacov usilovnej práce, výber a vymalovanie priestorov, presun nábytku, sumarizácia pomôcok, prírodním a nakoniec aranžérske a vylepšovacie procesy, ktoré predchádzali otvoreniu novej LESOUČEBNE v areáli ústredia odštepného závodu.

Tá sa svojho veľkého dňa dočkala za prítomnosti skupinky učiteľov z viacerých škôl, s ktorými kolegovia z odštepného závodu spolupracujú i kolegov z múzea vo Sv. Antone, ktorí pomáhali pri inštalácii jednotlivých zoológických preparátov v priestoroch

novej LESOUČEBNE. Nadšenie pre dobrú vec neskrýval ani riaditeľ odštepného závodu Ing. Slavomír Kicko, ktorý pred všetkými prítomnými vyzdvihol usilovnú a vytrvalú prácu Katky, vďaka ktorej sme mohli nazrieť do priestorov, ktoré od dnešného dňa budú patriť najmä zvedavým otázkam detí. Nadšenie neskrývali ani prítomné pani učiteľky. „Vaša návšteva je pre nás sviatok,“ boli tie najkrajšie slová, ktoré odzneli z úst pani PaedDr. Karin Gažiovej, riaditeľky Spojenej školy Nová Baňa – špeciálnej školy pre telesne postihnutých, ktorú Katka Dávidová spoločne s lesnými pedagógmi OZ Žarnovica pravidelne navštevuje už roky.

Je radosť povedať, že svitá na lepšie časy a v oblasti budovania lesoučební by sme mohli povedať, že sa ZLESOUČEBNIEVA.

-as-

D. Jančovič (vpravo) pri rozhovore s ruským archeológom S. Gorbunovom

Už sme sa dočkali, alebo aktívny pán profesor na dôchodku

Dušan Jančovič, lesník, poľovník, jaskyniar a predovšetkým milovník prírody, zmenil v lete tohto roku svoj osobný status. Po dosiahnutí dôchodkového veku opustil zamestnanie v spoločnosti Sankt Hubert SK a. s. a chce sa venovať tomu, čo v ostatných rokoch života vinou zaneprázdnenosti zanedbával. Číže archeológii, cestovaniu, prírode a pre nás jaskyniarov je mimoriadne potešiteľné, že aj speleológii. O tom, že svoje rozhodnutie myslí vážne, svedčí aj jeho účasť v trojtýždňovej výprave na ruský ostrov Sachalin, kde bol cenným poradcom nielen v otázkach živej a neživej prírody, ale aj v oblasti archeológie a vplyvu človeka na prírodu. Celé dni sme trávili užitočnými rozhovormi, v ktorých mali nezastupiteľnú úlohu Dušanove dlhoročné pedagogické skúsenosti, a najmä hlboké vedomosti prakticky zo všetkých oblastí života. Sme radi, že po rokoch prehovárania bol Dušan s nami prvýkrát na dlhšej zahraničnej výprave a spolu sme odkrývali tajomstvá nielen sachalinského podzemia.

Dušan sa narodil roku 1956 v Martine a základnú školu začal navštevovať v rodných Turanoch pod Malou Fatrou. Základnú deväťročnú školu dokončil v Liptovskom Mikuláši v roku 1972, kam sa presťahoval s rodičmi, ktorí si tu našli nové pôsobisko. V rokoch 1972-1976 navštevoval lesnícku školu v Liptovskom Hrádku a v rokoch 1976-1981 Vysočú školu lesnícku a drevársku vo Zvolene, kde úspešne obhájil diplomovú prácu *Antropické vplyvy v navrhovanej NPR Salatín* v Nízkych Tatrách. Po škole nastúpil pracovať do Lesoprojektu v Žiline, kde získal prvé praktické lesnícke skúsenosti. V tomto období sa stal členom poľovníckeho združenia Ďumbier,

ktoré pôsobilo v Jánskej doline v Nízkych Tatrách. Tu naplno prejavil svoje schopnosti ako schopný organizátor, pomocník, kamarát či šikovný tesár pri stavbe posedov a krmelcov, alebo aj ako zručný pracovník pri kosení lúky Šindliarka vo svahoch Krakovej hole. Aj tu sa Dušan ukázal ako osobnosť, ktorá vie obohatiť svoje okolie vedomosťami, ale i fyzickými aktivitami a zručnosťou.

Po piatich rokoch pôsobenia v Lesoprojekte sa vrátil do Liptovského Hrádku ako pedagóg na Strednú technickú lesnícku školu. Vyučoval študentov hospodársku úpravu lesa, poľovníctvo a náuku o lesnom prostredí. V pomaturitnom štúdiu vyučoval Náuku o prírodnom prostredí a poľovníctvo. Súčasťou výučby lesníkov v Liptovskom Hrádku bola aj povinná prax najmä na Svarine, kde Dušan tiež pôsobil. Počas svojho pedagogického pôsobenia sa podieľal na výchove okolo 2000 študentov. Mnohí z nich navštevovali jaskyniarsky krúžok, v ktorom odvieďli kus poctivej práce. V roku 2007 školu opustil a začal sa naplno venovať práci vo zvernici Paliesky v Podturni, zameranej na chov jelenej, mufloney a danielkej zveri. Popri tejto časovo, fyzicky a odborne náročnej práci nielenže pôsobil na Svarine, kde spoločnosť Sankt Hubert obhospodaruje prenajatý poľovný revír, ale stíhal odborne zastrešovať odborného lesného hospodára v troch urbárskych spoločenstvách (Liptovský Peter, Podtureň, Uhorská Ves). Teda niet divu, že presvedčiť Dušana na pokojný deň v prírode venovaný iba jaskyniarstvu bol v posledných rokoch ťažko riešiteľný problém.

Priznám sa, že hodnotiť Dušana ako lesníka a pedagóga by mali odborníci, ktorí prišli

do styku s výsledkami jeho práce, ale verím, že aj v tomto odbore je to osobnosť, ktorá si vždy poctivo zastala svoju prácu. Pôsobil okrem iného aj ako školiteľ pri mnohých odborných a diplomových prácach, bol predsedom poľovného združenia, organizoval medzinárodný poľovnícky seminár, bol členom mnohých komisií (maturitných, bodovacích...); všetky jeho aktivity tu samozrejme vymenovať nemôžeme. Teší nás napríklad skutočnosť, že sme veľakrát v teréne po celom Slovensku stretli jeho študentov a aj s odstupom rokov si na neho spomenuli ako na človeka, ktorý ich ovplyvnil v tom najlepšom zmysle slova. Nás jaskyniarov však zaujala na Dušanovi znalosť územia Jánskej doliny a Svarínky v Nízkych Tatrách, kde pracovne i ako poľovník pôsobil. Takmer dokonalé poznanie terénu, dobré orientačné schopnosti a najmä častý pobyt v poľovnom revíre spôsobili, že Dušan do Národnej databázy jaskýň Slovenska prispel desiatkami lokalít, ktoré by sme nebyť jeho zariadenosti hľadali ešte dlhé roky. Pri lesníkoch a poľovníkoch to nie je bežné, pretože po rokoch praktických skúseností vieme, že s týmto typom ľudí sa môžete dlho do noci rozprávať o živote, ruji, zhodoch, stromoch, orloch, vlkoch, sovách či posedoch a kosení lúk, ale o anorganickej prírode sa zvyčajne tohto veľa nedozviete, samozrejme česť výnimkám. Veríme, že si Dušan svojou životnou zmenou vytvoril priestor a vo svojich obľúbených aktivitách ešte určite nepovedal svoje posledné slovo...

Za priateľov z lesa a jaskýň napísal pre časopis Lesník Peter Holúbek, Slovenská speleologická spoločnosť

III. ročník Malokarpatského pohára farbiarov CACT – Pezinok

Po sedemnástich rokoch sa v posledný októbrový víkend, presnejšie dňoch 25.-27.10. konal v poradí tretí ročník Malokarpatského pohára, ako inak v malebnom prostredí Malých Karpát. Samotná myšlienka zorganizovať túto súťaž farbiarov po toľkých rokoch skrsla v hlavách pár nadšencov pre prácu s týmito odvekými priateľmi človeka. Samotná príprava začala už v roku 2018. Postupne s plynúcim časom a realizáciou postupných krokov nadobúdala obraz realnosti. V roku 2019 po viacerých pracovných stretnutiach a rozdelení úloh za výdatnej podpory pána Mariána Koriča, dlhoročného cvičiteľa a úspešného vodiča viacerých psíkov a podpory viacerých sponzorov a spoluorganizátorov OPK Pezinok a OPK Malacky, Lesy SR OZ Smolenice, Klubu chovateľov farbiarov pri SPZ a iných, už začínal nadobúdať Malokarpatský pohár jasné kontúry. S blížiacim sa termínom súťaže sa pracovná intenzita malého kolektívu znásobovala. Bolo treba zabezpečiť rozhodcov, pripraviť všetko potrebné na zrealizovanie umelých stôp, dohodnúť v okolitých poľovních združeniach pri výkone práva poľovníctva, možnosť vykonať skúšky pri náhodných postreloch zveri – ju zákonným spôsobom dohľadať so psíkom, ako to ukladá naša poľovnícka legislatíva a etika. Vybaviť všetky potrebné formality na oko SPZ, získať sponzorov, zabezpečiť ubytovanie a stravu pre všetkých zúčastnených a veľa iných dôležitých pre niekoho možno maličkostí, no bez nich by táto akcia nemohla dosiahnuť takú úroveň ako nakoniec dosiahla.

Prví rozhodcovia prišli už vo štvrtok po obede, aby mohli realizovať (našlapať) a pripraviť umelé stopové dráhy na nasledujúce ráno. Večer teda boli pripravené tri umelé stopy a s ich prípravou sa končilo až pri svite čelových lúčov, keďže októbrové večery po zmene času sú veľmi skoro. Po ukončení sa rozhodcovia presunuli na ubytovanie do bývalého hotela Hydrostav – teraz Euromesto, kde bolo pripravené príjemné posedenie a strava, za čo sa patrí vopred poďakovať.

Ráno 25. októbra v samotný deň začatia súťaže farbiarov bolo slávnostné zahájenie v areáli Budmerického kaštieľa, ktorého skvostný exteriér – nádvorie parku s viac ako 150-ročnými stromami a jesenným šatom vhodne dopĺňal slávnostnú atmosféru. Keď zrazu za hlasu trubačov zo Slovenskej filharmónie na čele p. Bohušom Smutným, bol

zahájený nástup vodičov s ich vernými štvornohými priateľmi. Po zozbieraní rodokmeňov a kontrole čipov na psíkoch a fenkách sa pristúpilo k losovaniu čísiel štandov, ktoré prebehlo na veľmi profesionálnej úrovni. Štítky pre psovodov poskytol miestny rezbár a bývalý dlhoročný zamestnanec Lesov SR š.p., p. Herchl z obce Dolány. V príhovore hlavného rozhodcu bolo oznámené, že sú nahlásené štyri náhodné poranenia zveri a tri umelé stopy. Počas losovania mali všetci vodiči rovnaké šance, keďže nikto z nich nevedel, aké sú náhodné poranenia zveri a ani to, kde presne boli umelé stopy rozhodcovia vyznačiť. Po vylosovaní poradí jednotlivých prác bola podaná ešte stručná informácia o aktivitách celého dňa a vodiči s priradenými rozhodcami sa rozišli za kontaktnými osobami, ktoré ich zaviedli do jednotlivých poľovních revírov, kde im boli ukázané znaky, ktorými sa identifikuje poranená zver – t.j. v poľovníckej terminológii „nástrel“, tak ako si kto vylosoval. Ja ako nadšenec farbiarov som sa ponúkal ako pomocný personál, kde som dostal na starosti vodiča pána Mgr. Jozefa Hubku ml. s jeho verným štvornohým pomocníkom, Bavorským farbiarom, ktorých čakala práca na prirodzenej stope pri dohľadávaní poranenej jelenice z večerného lovu v poľovnom revíri Solírov. Zobral som dvoch rozhodcov a pán magister išiel svojim autom za nami na dohodnuté miesto, kde nás čakal poľovný hospodár už spomenutého revíru. Pristúpil do nášho vozidla a ukázal nám cestu na miesto, kde už všetko zostalo len na psíka, ktorý mal pred-

viesť, čo dokáže. Po odložení psíka a oboznámení sa vodiča s nástrelom poranenej zveri sa vodič zahlásil rozhodcom a začalo samotné dohľadávanie jelenice. Tu sme s hospodárom zostali čakať na mieste označeného nástrelu, aby sme nerušili prácu a prísne hodnotenie rozhodcov, následne na ich samotný pokyn, ktorým nás po dohľadani kusa jelenej zveri privolali. Ako sme tak stáli pred nami bola dolinka s viacerými mladinami, odhadovali sme, kde sa asi teraz skupinka nachádza, keď sme zrazu z ľavej strany začuli hlásenie psíka. Keďže sa ozýval z jedného miesta, usúdili sme, že je jelenica už zhasnutá, o čom sme sa utvrdili po privolaní od rozhodcov. Kde následne vyhlási vodičovi hodnotenie jeho práce so psíkom. Vrátili sme sa k vozidlám a išli sme späť na už spomenutý hotel. Tu sme vyčkali na ďalšie pokyny a nastal koniec jedného dňa. V tento deň boli absolvované ešte všetky štyri prirodzené práce a tri umelé stopy. A čo viac bolo treba ešte vyznačiť – našlapať zvýšené umelé stopy k nasledujúcemu dňu, ktoré rozhodcovia končili pod rúškom tmy. Nasledujúce ráno boli nahlásené ešte dve náhodné poranenia zveri pri výkone práva poľovníctva, a tak každý zo psíkov mohol predviesť svoje schopnosti na prirodzenej stope a preveriť sa aj na umelej stope. Na druhý deň po obede mi bolo ohlásené, že idem zaviesť rozhodcov na ďalšiu prirodzenú dohľadávku náhodne

poranenej zveri – jeleňa v PR Biela Skala I.. Tu nastúpila na prácu sučka bavorského farbiara Addele z Loveckej s vodičom Ing. Rastislavom Plavým, ktorá predviedla veľmi krásnu prácu a svojou precíznosťou na pofarbenej stope dohľadala poraneného jeleňa, kde predviedla hlásenie, stávanie zveri a na pokyn hlavného rozhodcu, bolo ukončené trápenie poranenej zveri. Lovu zdar!

Ukončenie v malebnom prostredí Budmerického kaštieľa, krásny výrad s pukotom horiacich ohňov, kde všetko sa nieslo v duchu poľovníckych tradícií za doprovodu trubačov a nádherného zvuku lesníc predznamenovalo ukončenie podujatia, keď zazneli slová hlavného rozhodcu p. Mareka Sirotného a vyhlásenie víťaza III. ročníka Malokarpatského pohára farbiarov, ktorým sa s počtom bodov 470 stala fenka bavorského farbiara Adelle z Loveckej, ktorá zároveň získala titul CACT, z vodičom a zamestnancom štátneho podni-

ku LESY SR Ing. Rastislavom Plavým. Po príhovore víťaza, v ktorom sa poďakoval všetkým zúčastneným, rozhodcom za odborné posudzovanie, poprosil všetkých o symbolickú minútu ticha, ktorú venoval zosnulému dlhoročnému kynológovi a veľkému odborníkovi, výcvikárovi, chovateľovi farbiarov B. Porubčanskému. Po príhovore víťaza, pokračoval v ďakovnom príhovore riaditeľ pretekov pán Marián Korič a následne pozval všetkých súťažiacich, rozhodcov i tých, ktorí sa podieľali na príprave a priebehu celej akcie na už spomenutý hotel, kde prebehlo samotné odovzdávanie cien, doplnené vkusným spoločenským programom. Touto cestou by sme sa chceli ešte raz poďakovať všetkým zúčastneným, tiež aj všetkým sponzorom a LESOM SR š.p. za podporu tohto jedinečného podujatia.

„Lesu a lov zdar, farbiarom zvlášť!“

Text a foto: Ing. M. Slávik a Ing. R. Plavý

Lesníctvo vo Veľkej Británii

Spojené kráľovstvo, rozprestierajúce sa na Britských ostrovoch, je vďaka miernym zimám, bohatým zrážkam, úrodnej pôde a kopcami chránenému terénu ideálne pre rast stromov. Rýchlosť rastu listnatých stromov v týchto podmienkach je vyššia ako v kontinentálnej Európe, zatiaľ čo rýchlosť rastu ihličnatých stromov je trojnásobná oproti Švédsku a päťkrát vyššia ako vo Fínsku. V prípade neprítomnosti ľudí by bola veľká časť lesov Veľkej Británie pokrytá hlavne dubmi, s výnimkou Škótska. Dnes však väčšiu polovicu (51%) rozlohy lesov v krajine tvoria umelo vysadené ihličnany. Tento podiel nie je v jednotlivých častiach krajiny rovnaký a pohybuje sa od približne jednej štvrtiny (26%) výmery v Anglicku, až po približne tri štvrtiny (74%) v Škótsku. Británia je relatívne chudobná, pokiaľ ide o pôvodné druhy. V lesoch rastie len 32 pôvodných druhov drevín, z ktorých až 29 tvoria listnáče. Väčšina pôvodných druhov bola nahradená výnosnejšími druhmi zo Severnej Ameriky a Európy. Najbežnejším druhom v britských lesoch je smrek sitka pochádzajúci zo západného pobrežia USA a Kanady. Hoci sú podmienky pre lesné hospodárstvo na ostrovoch dobré, horná hranica lesa končí vo výške len 450–600 metrov nad morom.

V súčasnosti je zalesnených približne 13% povrchu, zatiaľ čo v ostatných európskych krajinách pokrývajú lesy v priemere od 25% do 72% ich výmery a celosvetovo v priemere pokrývajú asi 31% pevniny. Počas prvej a druhej svetovej vojny bol dovoz do krajiny komplikovaný a dodávky dreva sa značne znížili. Zalesnená oblasť sa preto z dôvodu nadmernej ťažby pre vlastné potreby v roku 1919 znížila na menej ako 5% povrchu krajiny. V tom istom roku bola

za účelom odvrátenia negatívneho trendu zriadená Komisia pre lesné hospodárstvo, aby vypracovala stratégiu rezerv dreva a zvýšila množstvo lesov v Británii ich opätovným zalesnením. Schvaľovanie výrubu stromov vo Veľkej Británii sa odvtedy udeľuje prostredníctvom výrubových povolení vydaných práve komisiou. Licencie na ťažbu sú zároveň väčšinou podmienené povinnosťou opätovnej výsadby lesa na vyťaženej ploche. Komisia je zodpovedná aj za podporu nového súkromného rastu a rozvoja lesov. Časť tejto úlohy sa vykonáva poskytovaním grantov na podporu súkromných lesov.

Z 3,1 milióna hektárov lesa v Británii je približne 30% vo verejnom a 70% v súkromnom vlastníctve. V oblasti lesníctva a primárneho spracovania dreva v súčasnosti pracuje viac ako 43 tisíc ľudí. Britský priemysel a obyvateľstvo ročne spotrebujú viac ako 50 milió-

nov ton dreva. Viac ako 75% z toho je mäkké drevo, ktoré je dovážané zo zahraničia, čím sa Británia radila medzi najväčších dovozcov po Číne. Drevo vyťažené v Británii pokrýva len necelých 10% požadovaného objemu dreva spotrebovaného v krajine. Viac ako polovica spracovaného dreva je finálne využitá na výrobu papiera a výrobkov z neho.

Počas väčšiny britskej histórie ľudia pretvárali poľnohospodársku pôdu na úkor lesa. Okrem toho zmeny v klíme viedli k významným zmenám v rozsahu mnohých druhov drevín. Preto je zložité odhadnúť pravdepodobný rozsah prirodzeného lesného porastu. Napríklad v Škótsku boli identifikované štyri hlavné oblasti: les dominujúci dubu južne od horskej línie Vysočina, borovica škvorná v strednej vysočine, zmiešanie liesky s dubom alebo borovice, brezy a duba na severovýchodnej a juhozápadnej vysočine a breza na Severných ostrovoch a ďalekom sever pevniny. Okrem toho účinky požiaru, kľčovania a pasenia pravdepodobne na trvalo obmedzili rast lesa na približne 50% rozlohy Škótska.

Pre zvýšenie lesnatosti v krajine, začala vláda poskytovať majiteľom pôdy finančné stimuly na to, aby opätovne zalesnili svoju poľnohospodársku pôdu v rámci programu obnovy, ktorý sa v roku 1981 stal Lesníckou grantovou schémou. Začiatkom 70. rokov 20. storočia ročná miera výsadby presiahla 40 000 hektárov ročne. Väčšina z tejto výsadby však zahŕňala nepôvodné rýchlejšie rastúce ihličnany. Neskôr sa tempo výsadby spomalilo a v 90. rokoch ročne pribudlo už len okolo 20 000 hektárov nového lesa. Od roku 1987 sa začal postupne zvyšovať aj podiel listnatých drevín v novo zakladaných porastoch. Spôsobil to najmä vytvorenie novej grantovej schémy v roku 1988, ktorá finančne motivovala majiteľov lesov vysádzať listnaté lesy na úkor ihličnanov. Do polovice 90. rokov tak tvoril podiel listnatých drevín až polovicu novej výsadby. V dôsledku rôznych iniciatív a podporných programov sa výmera lesov na ostrovoch každoročne zvyšuje a do roku 2060 má za cieľ zvýšiť podiel lesov na 15%. Takmer polovica (44%) lesov je nezávisle certifikovaných ako trvalo udržateľne obhospodarovaných.

Medzi najzávažnejšie hrozby pre britské lesy patria rôzne drevokazné a tracheomykózne huby napádajúce nie len domáce, ale aj nepôvodné druhy drevín. Hmyz na porastoch väčšinou nespôsobuje vážnejšie škody. Medzi významné výnimky na smrekoch patrí lykožrút a na sadenicích tvrdoň s chrústom, ktorí môžu v období sucha ohrozovať oslabené stromy. Veľké problémy v lesoch spôsobuje najmä znečistenie ovzdušia, kyslé dažde a požiare v ihličnatých oblastiach.

Ing. Radko Srnka

Zvernica Betliar

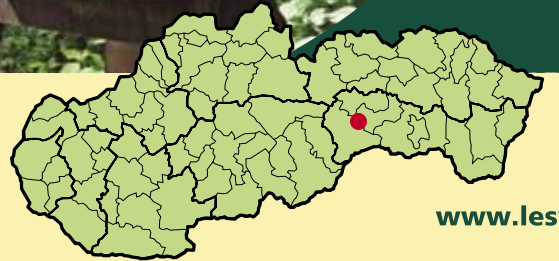
51.

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

Odštepny závod Rožňava
kú obce Betliar

(N 48°42'42.9" E 20°31'04.3")

www.lesy.sk

Stredná odborná škola lesnícka (SOŠL) v Banskej Štiavnici

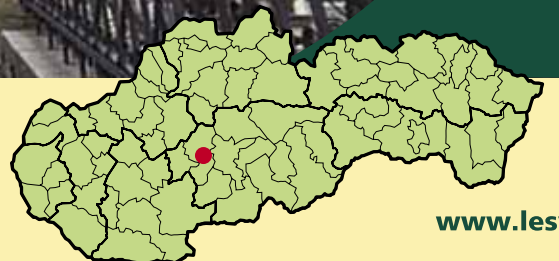
50.

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

Odštepny závod Žarnovica
Akademická 341/16, 969 01 Banská Štiavnica

(N 48°27'34" E 18°53'57")

www.lesy.sk

Zvernicu Betliar

založil gróf Emanuel Andrassy I v roku 1885 na rozlohe 575 ha. Impulzom pre jej vznik bol nízky stav a nízka kvalita zveri v troch revíroch rodu Andrášiovcov. Pri jej vzniku dal do nej priviezť 16 jeleníc a päť jeleňov, ku ktorým v roku 1886 pribudli daniely. Jeho syn Gejza I. obohatil zver-

nicu v roku 1889 o daniely a zachovaj aj praovce hrivnatej. V rokoch 1881-1886 plnila zvernica najmä reprezentačnú funkciu. V rokoch 1895-1897 sem dali priviezť muflóny z cisárskej zvernice pri Viedni. Trofeje získané ich chovom ako aj jelenie trofeje dosiahli v roku 1910 na poľovníckej výstave vo Viedni veľmi dobré hodnotenie. Po druhej svetovej vojne boli stavy zveri zdecimované a betliarska zvernica definitívne zanikla. Grófske lesné pozemky prevzal do správy v roku

1945 československý štát. Organizačne sa územie bývalej zvernice stalo súčasťou Východoslovenských štátnych lesov v Košiciach, Lesný závod Rožňava. V roku 1967 bola obnovená historická zvernica na výmere 1416 ha. Bola to prvá zvernica na východnom Slovensku určená na chov danieliek a muflonej zveri. Vo zvernici boli vybudované nové rybníky a horáreň Kopán bola prestavaná na poľovnícku chatu. Štátny podnik LESY SR v rokoch 2002-2005 vykonal revitalizáciu

zvernice s cieľom založenia nového chovu jelenej zveri pochádzajúcich z dvoch najkvalitnejších oblastí z Poľany a Východných Karpát. Veľkosť zvernice vzrástla na 1696 ha. Zvernica Betliar bola vyhlásená za významné lesnícke miesto 14.6.2019.

Stredná odborná škola lesnícka (SOŠL) v Banskej Štiavnici

vznikla 24.4.1919 v deň posledného sťahovania prvej vysokej školy v Uhorsku do Šoprone. Dedičkou opustených budov a priestorov sa stala Česko-

slovenská štátna stredná lesnícka škola, zriadená výnosom Ministerstva zemédelství v Prahe z 19.5.1919 a jej zakladateľom bol Dr. Ing. PhDr. H. c. Rudolf Haša. Pre fungovanie novovzniknutých troch stredných lesníckych škôl poslal školský inšpektor Ministerstva zemédelství v Prahe Ing. Karel Šiman dňa 5.8.1919 organizačné stanovky a učebný plán. Najskôr fungovala ako stredná lesnícka škola, neskôr ako Štátna vyššia lesnícka škola (1922). Prevzala budovy lesníckeho odboru

bývalej vysokej školy (pôvodne Baníckej a lesníckej akadémie – lesníckeho ústavu), školské polesie v Kysihýbli a botanickú záhradu v Banskej Štiavnici. Škola riadila aj Výskumný ústav a pokusnú stanicu v Kysihýbli. Prví absolventi opustili brány školy v r. 1923. Známe sú jej viaceré názvy napr. Lesnícka technická škola 1952, Stredná lesnícka technická škola 1961, Stredná lesnícka škola 1986, Stredná odborná škola lesnícka 2008. V r. 1970 vzniklo pri škole aj Stredné odborné

učilište v Banskej Štiavnici. V šk. r. 1973/74 bolo zavedené aj pomaturitné štúdium (dvojiročné doplnkové odborné vzdelávanie s podobným zameraním ako postgraduálne štúdium). Od r. 1997 bolo zavedené Vyššie odborné štúdium. Stredná odborná škola lesnícka v sa stala súčasťou siete Významných lesníckych miest 17.10.2019.

Karpatské bukové pralesy dostali jasné a reálne hranice

- **Chránené územie UNESCO dostalo presné a reálne hranice**
- **Národné lesnícke centrum presnejšie vymedzilo jadrové územie a nárazníkové zóny**
- **Územie bude rozdelené na prísne ochranné pásmo a vonkajšie ochranné pásmo**

Karpatské bukové pralesy dostali jasné hranice. Po vážnych pochybeniach Slovenskej agentúry životného prostredia v nominačnom projekte pri ich zápise do zoznamu UNESCO v roku 2007, kde boli v rozpore čísla v textovej a mapovej časti a úplne mu absentovala diskusia s obyvateľmi regiónu, je tak ich zachovanie na zozname zabezpečené. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR), Ministerstvo životného prostredia SR a Ministerstvo obrany SR spoločne na základe presných údajov zadefinovali rozlohu chráneného územia. Ukončili tak 12 rokov trvajúce nejasnosti.

„Chyby z minulosti sa neodstraňujú ľahko, najmä ak na začiatku úplne absentovala diskusia s občanmi, ktorých sa to najviac dotýka a rozhodnutia boli urobené ochranármi od stola. Táto vláda však dokázala nájsť riešenie a vďaka intenzívnej diskusii s obyvateľmi dotknutého regiónu sa nám spoločne podarilo nájsť riešenie. Odstránili sme viacero nedostatkov a súčasné riešenie reflektuje reálny stav lokality. Národné lesnícke centrum

zmapovalo stupeň prirodzenosti porastov a na tomto základe bolo stanovené jadrové územie a nárazníkové zóny. Všetko je digitálne zaznamenané a finalizované prostredníctvom rokovaní s vlastníkami a obhospodarovateľmi pozemkov. Chcem sa preto poďakovať všetkým, ktorí sa tohto procesu zúčastnili,“ uviedla Gabriela Matečná, podpredsedníčka vlády a ministerka pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a podpredsedníčka SNS.

Zosúladiť záujmy ochrany prírody, hospodárenia a sociálne dopady nebolo jednoduché. „Dohodli sme sa na jadre a ochrannom pásme, ktoré sme rozdelili na územie B1 – prísne ochranné pásmo, kde sa môže aplikovať len jednotlivý výber v prospech pralesa a B2 – vonkajšie ochranné pásmo. Sem patrí celý národný park Poloniny na pozemkoch vo vlastníctve štátu, kde sa bude používať len obhospodarovanie lesa prírode blízkym spôsobom. V nadväznosti na schválený materiál budú pripravené projekty ochrany pre vyhlásenie prírodných rezervácií, čím sa zabezpečí právna ochrana lokality v súlade s požiadavkami UNESCO,“ vysvetlil Peter Kisko, generálny riaditeľ sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva MPRV SR.

Pôvodne navrhovaná Prírodná rezervácia Šípková zo zoznamu napokon vypadla. Súkromní vlastníci pozemkov totiž nesúhlasili s podmienkami ochrany územia, ktoré im ponúkol štát. UNESCO je dobrovoľná organizácia, neštátni majitelia lesov nemusia byť jej súčasťou. Zapoja sa len tí, ktorí s podmienka-

mi súhlasia a dostanú za to prislúchajúcu náhradu. V doložke vplyvov sú preto obsiahnuté náhrady nešťátnych aj štátnych vlastníkov.

Problémy územia nastali ešte začiatkom milénia. Nominačný projekt Slovenskej agentúry životného prostredia obsahoval množstvo chýb. Najzásadnejšia sa týkala výmery územia. Kým vo výmere jadrovej zóny podľa tabuľkovej prílohy bolo uvedených 5.766 ha, z mapovej časti vychádzala výmera 3.522 ha. Slovenská agentúra životného prostredia pritom zadala projekt externistom a neprerokovala ho s vlastníkami ani s užívateľmi lesa. Územie zakreslené v mape sa nedalo identifikovať v teréne. Nelogickosť nárazníkovej zóny a absencia diskusie pred predložením projektu boli hlavnou príčinou toho, že sa na definitívne riešenie sa čakalo 12 rokov.

Na základe odhalení chýb v projekte a ne-reálnosti manažmentu územia Výbor svetového dedičstva UNESCO vyzval v roku 2017 Slovenskú republiku, aby hranice lokality spresnila a zabezpečila adekvátnu legislatívnu ochranu územia. Lesy na severovýchode republiky sú od roku 2007 zapísané v zozname svetového dedičstva UNESCO ako ukážka zvyškov pralesov v cezhraničnom regióne Slovenska a Ukrajiny. Štyri lokality: Stuzica, Havešová, Rožok a Vihorlat tvoria súčasť územia nazvaného „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy.“

(Tlačová správa MPA RV SR, Bratislava; 3.11.2019)

120. a 140. výročie narodenia významných lesníkov

Ing., RNDr. Jaroslav Lemarie

Náš popredný lesnícky výskumník sa narodil 7.10.1899 v Úsore (Chorvátsko). Po stredoškolských štúdiách pokračoval v štúdiu lesného inžinierstva vo Viedni a v Brne. V Brne dosiahol aj doktorát prírodných vied (1921). Zaslúžilý pedagóg a výskumný pracovník v ochrane lesov, prvý povojnový riaditeľ Výskumných ústavov lesníckych v Banskej Štiavnici.

Od roku 1921 pôsobil na Ústave ochrany lesov a poľovníctva Lesníckeho odboru Vysokej školy zemédskej v Brne ako asistent prof. Dyka. Odtiaľto bol vyslaný v období 1925-1926 ako lesnícky expert do koloniálnej Francúzskej rovníkovej Afriky (dnes Gabun). Po uzavretí českých vysokých škôl Nemcami v roku 1941 odišiel do lesnej prevádzky na Českomoravskú vysočinu, kde pôsobil do konca roku 1944, kedy bol zaisťený Gestapom za protinemeckú činnosť. Až do konca vojny bol väznený v Kaunicových internátoch v Brne.

V roku 1947 bol povolaný vtedajším Oblasťným riaditeľstvom Československých štátnych lesov v Bratislave, aby organizoval lesnícky výskum na Slovensku.

V rokoch 1947-1953 bol riaditeľom Výskumného ústavu lesného hospodárstva v Banskej Štiavnici. Súčasne tu bol prvým prednostom práve zriadeného Ústavu pre ochranu lesov. V tomto období externe viedol aj Ústav ochrany lesov na Vysokej

Ing., RNDr. Jaroslav Lemarie

škole poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Košiciach a prednášal tu svoju disciplínu. Po odchode zo Slovenska v roku 1953 pracoval ako vedecký pracovník na Výskumnom ústave lesného hospodárstva a poľovníctva v Strnadoch, na vysunutom pracovisku oddelenia ochrany lesov v Brne. Aj tu prednášal externe na Prírodovedeckej fakulte Brnianskej univerzity.

Od roku 1960 žil na dôchodku v Zastávke pri Brne. Počas svojho pôsobenia na Slovensku, položil základy pre ďalší rýchly rozvoj Výskumného ústavu lesného hospodárstva a založil, personálne i materiálne vybavil jeho oddelenie ochrany lesov. Počas jeho vedenia sa rýchlo vybudovalo najmä pracovisko lesníckej entomológie, aby mohlo čeliť zvýšenému náporu lesných škodcov v porastoch narušených vojnovým hospodárstvom a katastrofálnym suchom v roku 1947. Veľmi kladne treba hodnotiť tiež jeho pedagogickú činnosť na VŠPaLl v Košiciach, kde vychoval celý rad schopných pracovníkov z odboru ochrany lesov, svojou schopnosťou pútavo prednášať. Vynikal hlbokými znalosťami v ochrane lesov a v lesníckej entomológii a zoológii. S neobyčajnou energiou organizoval pracovisko Výskumného ústavu lesného hospodárstva v Banskej Štiavnici, jeho vybavenie potrebnými pomôckami, prístrojmi a literatúrou. Rovnako jeho zameranie na najdôležitejšie problémy lesného hospodárstva na vysokej metodickú a vedeckú úroveň. Uznanie výsledkov jeho práce dokazuje i skutočnosť, že jeho menom boli opísané i dva druhy hmyzu: krasoň *Psiloptera lemariet* (Obenberger) a lumčík *Apanteles lemariet* (Nixon).

Zomrel 1.3.1979 v Zastávke u Brna vo veku 80 rokov.

Ing. Anton Michálek

Lesník, lesnícky pedagóg, dlhoročný riaditeľ lesníckych škôl v Banskej Štiavnici a v českom Písku sa narodil v roku 1879 vo Vysokom Mýte.

Svoju lesnícku prax začal krátko v lesníckej prevádzke, následne prechádza k lesníckej pedagogike, prichádza do Jemnice, kde začína budovať lesnícku školu. Svetová vojna prerušila jeho činnosť až do roku 1920, kedy sa vrátil do vlasti a po krátkom pôsobení na lesníckej škole v Písku, bol preložený na Štátnu vyššiu lesnícku školu do Banskej Štiavnice.

V Banskej Štiavnici (1921-1922) súběžne s učiteľskou činnosťou bol poverený prácami v Arboréte a na Školskom polesí v Kysihýbli. V roku 1923 sa vrátil na lesnícku školu do Písku, kde pôsobil do roku 1925.

V roku 1925 sa opäť vracia na Štátnu vyššiu lesnícku školu do Banskej Štiavnice, tentoraz ako jej riaditeľ. Škola je už po transformácii

Ing. Anton Michálek

a po presťahovaní väčšiny svojho vybavenia do Šopronu stabilizovaná, vďaka predchádzajúcemu riaditeľovi Adamičkovi zabezpečená k základným vyučovacím potrebám. Možno tvrdiť, že bol najprogresívnejším a najproduktívnejším riaditeľom školy v rozmedzí prvej Československej republiky.

Vyučuje tu technické predmety ako geodézia, strojnictvo, fyzika a matematika. Na škole strávil osem rokov a v roku 1933 sa opäť vracia do Písku do rovnakej riaditeľskej funkcie. V Písku okrem vedenia školy a vyučovania založil veľkú lesnícku škôlku, vybudoval pri nej zvláštny objekt na náradie a praktický výcvik študentov na školskom polesí.

V roku 1939 odišiel do penzie a vrátil sa do svojho rodiska Vysokého Mýta. Zomrel v roku 1960 vo Vysokom Mýte vo veku 81 rokov.

Ing. Viliam Stockmann, CSC.

A lesy im večne spievajú...

Jeseň sa v povedomí ľudí už tradične spája nielen s koncom jednej etapy nekonečného prírodného cyklu, ale aj so spomienkou na tých, ktorých život tu na zemi sa už skončil. Ani lesníci nezabúdajú na svojich kolegov a priateľov, ktorí prišli pri práci v lese a pre les o to najcennejšie – o vlastný život. Na ich pamiatku sa Vydrovskou dolinou po roku opäť rozozvučal zvon a zazneli clivé tóny fujár.

Mená lesníkov a lesných robotníkov, ktorí tragicky zahynuli pri práci v slovenských lesoch, pripomínajú tabuľky na Symbolickom lesníckom cintoríne pri Čiernom Balogu. Cintorín vybudoval štátny podnik LESY Slovenskej republiky v roku 2004 a je súčasťou Lesníckeho skanzenu vo Vydrovej doline. Jeho scenériu tvorí imponantné skalné bralo s vodopádom, kovový kríž a nápis „Večne im spievajú lesy...“. Na drevenej tabuľke neďaleko skalného brala sú uvedené mená obetí slovenských lesov, ktoré tu pravidelne pridávajú pracovníci skanzenu na žiadosť pozostalých.

Do konca minulého roka prinášal Symbolický cintorín zvestí o 376 tragických úmrtiach v slovenských lesoch. Tento rok pribudlo ďalších 11 nových mien. „Ide predvažne o smutné udalosti z obdobia posledných rokov, ale nájdeme medzi nimi aj dve úmrtia z čias druhej svetovej vojny. Staršieho dáta je tiež prípad lesníka, ktorý zahynul rukou pytlíakov ešte koncom 19. storočia,“ priblížil vedúci Lesníckeho skanzenu Michal Kofira.

Týchto zosnulých, ako aj mnohých ďalších, ktorí počas života vykonávali krásne, no nebezpečné lesnícke povolanie, si pripomenuli lesníci zo štátneho podniku LESY SR, zástupcovia jednotlivých lesníckych inštitúcií, predstavitelia štátnej správy a samosprávy i pozostalí príbuzní dňa 29. októbra 2019 Pietnym aktom v Lesníckom skanzene pri Čiernom Balogu.

Nech lesy večne spievajú na ich pamiatku.
Mgr. Lucia Čekovská

Rozlúčili sme sa s Jurajom Sotákom

V tohoročnom mesiaci lesov sa dožil 79 rokov plodného života /4.4.2019/. Patril medzi tých, ktorí pre získanie maturitného vysvedčenia o skúške dospelosti za štyri roky absolvovali trasu Remetské Hámre, Liptovský Hrádok – Lipovec... Po maturite v júni 1958 začal pracovať 1.7.1958 vo funkcii technika poľesia Choňkovce v LZ Sobrance. Po návratе zo ZVS /1960/ pracoval na poľesi Koromľa ako technik a lesník. Od prvého marca 1969 do 31.12.1972 bol poľesným na Porúbke /LZ Sobrance/. Od 1.1.1973 do konca februára 1975 pracoval ako technológ na technickom oddelení LZ Sobrance. Od 1. marca 1975 až do dôchodku (po pätnástich rokoch) viedol kolektív Škôlkarského strediska Sobranecké kúpele. Od začiatku dokázal vybudovať kvalitný pracovný kolektív známy dokazovanými výsledkami nielen v rámci VŠSL Košice, Slovenska, ale aj v ČR.

Aspoň niekoľko jeho konkrétnych pracovných výsledkov:

V roku 1989 pre imisné oblasti v ČR LZ Nisa Liberec prevzal 20.000 odrastlíkov

smreka pichľavého a 3.000 ks smreka Pančičovho v hodnote 310.500 Kčs. Avšak čo je obzvlášť pozoruhodné, Škôlkarské stredisko bolo každoročne ekonomicky rentabilné. Dvadsať žien a traja muži s vedúcim ŠS, jeho zástupcom Miroslavom Sakáčom, serióznou prácou inšpektora pestovania lesov LZ Sobrance Karola Ilka vytvorili aj dnes povšimnutia hodné výsledky v ŠS za vyše dvadsať rokov kvalitnej práce. V rokoch 1981-1985 dokázali vypestovať vyše päť miliónov výsadby-schopných sadeníc... Kvalitná práca dosiahla výsledky, ktoré napr. v roku 1984 v súťaži MLVH SR o najlepšiu lesnú škôlku znamenali víťazstvo pred LŠ Smižany z LZ Poprad.

Zdravotné problémy dlhoročného pracovníka LZ Sobrance Juraja Sotáka spôsobili jeho odchod do večnosti... Zomrel 17.10.2019 v nemocnici v Michalovciach.

Češť jeho svetlej pamiatke!

Za všetkých spolužiakov zo stredoškolského štúdia, priateľov, príbuzných a známych.
Ing. Ladislav Maxim

Zdroj archívnej lesníckej histórie

Slovenská lesnícka historiografia má od svojho zrodu kardinálnu nevýhodu. Všetky archívne dokumenty, ale predovšetkým lesnícke sa uchovali v archívoch svojho uhorského hlavného mesta – v Budapešti. Logicky by sa mohlo predpokladať, že po vzniku Československej republiky sa uhorský archív (najmä Národný archív) podľa určeného kľúča bude delimitovať v prospech Československa. Nestalo sa tak. To sa samozrejme týka nielen lesníckej histórie, ale aj iných odvetví a najmä umeleckých artefaktov.

Aké teda má lesnícky historik možnosti spracovávať lesnícku históriu? Komplikované.

Ako sa dá predpokladať, všetky lesnícke archívne dokumenty, aj tie nachádzajúce sa na Slovensku, sú písané v jazyku latinškom, v neskoršom období do roku 1867 (dualizmu) písané v jazyku nemeckom a následne v jazyku maďarskom. K tomu treba prirátať skutočnosť, že sa nejedná o jazyky v dnešnej gramatickej podobe. Nemčina je písaná švabachom, jazyk maďarský tiež má do dnešnej podoby ďaleko. Takže ani jazykovo priemerne vybavený Slovák, t.j. dnešná generácia lesníkov sa ďaleko nedostane. Takže sa treba spoľahnúť na vedec-kých archívnych pracovníkov, zaoberajúcich sa problematikou celý svoj produkčný život.

A druhý kameň úrazu týkajúci sa lesníckej histórie je ten, že na rozdiel od iných krajín, ktoré boli územne historicky celistvé, na Slovensku nám chýba centrálny špecializovaný lesnícky archív. Každú lesnícku historickú tematiku nachádzame v rôznych slovenských archívoch. Môžem z vlastných skúseností potvrdiť, že lesnícku historickú tematiku som postupne nachádzal od Národného archívu v Prahe, Národného archívu v Bratislave, cez odborové archívy býv. povereníctiev, archívy bývalých zložiek štátnych lesov, regionálnych archívov, archívu Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene, archívov lesníckych škôl, ale aj archívov rôznych stupňov štátnej správy. Takáto cestovateľská, turistická, bádateľská činnosť je samozrejme veľmi neefektívna. Navyše bádateľ nikdy nevie vopred, čo v ktorom archíve nájde. Samozrejmosťou je tiež, že túto činnosť môže človek vykonávať len ako profesionál lesnícky historik – takého na Slovensku nepoznám, alebo ako dôchodca, ktorých je na Slovensku tiež len súčtom prstov na jednej ruke.

Takže quo vadis lesnícka história?

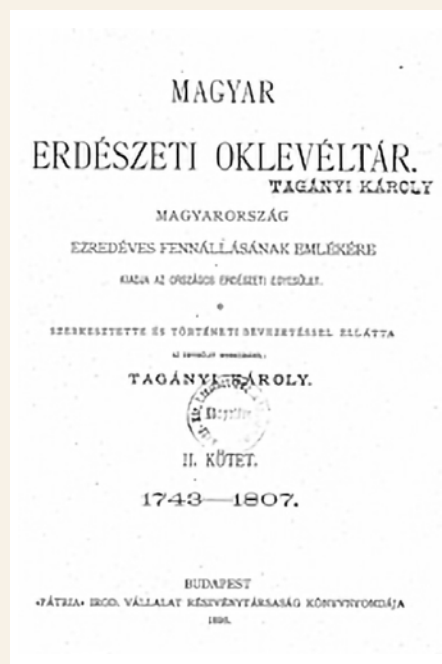
A z tých mála neprofesionálnych archívnych lesníckych historikov, ktorých

sme mali, alebo máme, možno spomenúť Andreja Kavuljaka, Tibora Blattného, Jána Madlena, Jozefa Urgelu, Pavla Zdychu, Júliusa Burkovského a možno ešte dvoch až troch ďalších.

Profesionálneho poznám len jedného – Dr. Karola Tagányiho. Tento vzácny človek sa narodil v Nitre 18.3.1858 v spoločensky významnej nemeckej rodine. Vyštudoval piaristické gymnázium na domácej pôde v Nitre, následne pokračoval vo vysokoskolskom štúdiu humanitných vied na univerzite v Budapešti.

Tagányi Karol

2. diel

Po skončení štúdia začínal v roku 1879 ako pracovník Krajinského archívu v Budapešti, od roku 1915 postúpil vo funkcii ako ministerský radca. Ako zaujímavosť možno uviesť, že v tomto archíve, neskôr premenovanom na Národný archív pracoval celý život.

Počas pôsobenia v Budapešti patrili medzi aktívnych prispievateľov do rôznych časopisov, zaoberajúcich sa historickými dejinnými súvislosťami.

V roku 1896 vydal trojzväzkový „Uhorský lesnícky diplomatár“ (listinár, registár); v origináli „Magyar erdészeti oklevéltár“, ktorý patrí medzi zlatý fond, základné dielo o minulosti uhorského a slovenského lesníctva. Prvý zväzok obsahuje listiny z obdobia 1015-1742, druhý z rokov 1743-1807, tretí od roku 1808-1867. Treba si všimnúť, že Tagányiho práca končí v roku dualizmu (rakúsko – maďarského vyrovnania, 1867). Z celkovej počtu 772 listín sa 325 vzťahuje na územie Slovenska.

Súčasne bol redaktorom rôznych odborných časopisov, publikoval z oblasti mnohých odborov, dá sa povedať, že bol polyhistorom.

Od roku 1897 bol členom – korešpondentom Uhorskej akadémie vied, Uhorskej historickej spoločnosti, Uhorskej heraldickej a genealogickej spoločnosti, od roku 1916 člen Svätoštefanskej akadémie, od roku 1918 Maďarskej akadémie vied, od roku 1920 predseda Maďarskej etnografickej spoločnosti.

Medzi rokmi 1894 a 1901 vydal prehľad maďarskej hospodárskej histórie (s Paikertom Alajosom z roku 1897), v ktorom bolo uverejnených niekoľko dôležitých štúdií. Napísal niektoré z hlavných článkov Hospodárskeho lexikónu, „archívne zdroje“. Tagányiho práca doplnila uhorské dejiny súčasnej vedy základným výskumom v hospodárskej a kultúrnej histórii a bola jedným z prvých pokusov o využitie výsledkov súvisiacich vied, najmä etnografie, lingvistiky a práva.

V roku 1919 odišiel na dôchodok. Dokumenty publikované v „Listinári“ sa dotýkajú prevažne Horného Uhorska (slovenského územia) a sú zdrojom cenných lesnícko-historických poznatkov. Zomrel 9.9.1924 v Budapešti, je pochovaný na cintoríne Kerepes.

Pristavme sa na ilustráciu jeho práce pri každom jednom zväzku:

Prvý zväzok začína správou z roku 1015 (udávanou ako prvá správa o „lesníckej činnosti“), keď kráľ Gejza I. zakladá a obdarováva majetkami benediktínske opátstvo

v Hronskom Beňadiku. A v tejto súvislosti sa spomínajú mýtné poplatky za drevo dopravované po Hrone, ktoré patria výlučne opátovi. Takže veľmi nepriama lesnícka činnosť – ale prvá.

Posledná správa v tomto zväzku sa týka dátumu 8.11.1742, kedy popisuje konanie medzi panstvami v Hodoníne a Holíči týkajúce sa užívania tzv. sporného lesa, ležiaceho za riekou Moravou, ktorý dosiaľ užívali spoločne obe strany, čo sa týka ťažby dreva i poľovačiek. Dohodu uzavreli za Holíčske panstvo gróf Czobor a za Hodonínske panstvo gróf Hrzán takto: Obyvatelia Hodonína vykopú priekopu okolo ovocných záhrad za tým účelom, aby ich rozširovaním nevnikli ďalej do lesa. Obe panstvá môžu brať z lesa drevo pre vlastnú potrebu. Potrebu dreva však musí Hodonínske panstvo oznámiť holičskemu nadlesnému a Holíčske panstvo hodonínskemu lesmajstrovi. Ťažbu dreva je potrebné uviesť do súladu s obdobím poľovačiek. Holičským poddaným sa nedovoľuje ťažba dreva v predmetnom lese.

Druhý zväzok začína správou zo dňa 23.1.1746 podslúžneho Komárňanskej župy Štefana Csécsyho o vyšetrovaní, ktoré vykonal z poverenia podžupana Michala Nedeckého o údajnej devastácii lesa v chotári Dolný Peter tamojšími obyvateľmi. Poslúžny vypočul osem svedkov z Dolného Petra. Zistil, že obyvatelia Dolného Petra nekonali svojvoľne, nedopúšťajú sa lesných priestupkov, pretože zemepanské orgány svojho času povolili obyvateľom pre ich vlastné potreby ťažbu na ploche, ktorú každoročne vyznačujú panskí hájníci pod dohľadom dvorského išpána. Za drevo sa platilo administrátorovi do panskej pokladnice.

Posledná správa v tomto zväzku je z dátumu 15.12.1807 a týka sa implementáciou zákonných článkov 20 a 21 z roku 1807 vydaných uhorským snemom o stabilizácii pohyblivých pieskov zalesnením (zák. čl. č. 20) prípadne o pestovaní a ochrane lesov (zák. čl. č. 21).

Tretí zväzok začína správou s dátumom 5.1.1808, v ktorej Dvorská komora pre mincovníctvo a baníctvo oznamuje Uhorskej dvorskej kancelárii, že panovník prijal návrh, ktorý vypracovali ústredné komorské a finančné úrady na spoločnej porade svojich predstaviteľov dňa 9.6.1807 a rozhodol, aby sa pri banskoštiavnickej Banskej akadémii zriadil osobitný Lesnícky odbor s katedrou pre teóriu, prax a systematicku lesníckych náuk, na čelo ktorej bol menovaný banský radca D. H. Wilckens, pôvodcom z Wolfenbüttelu v Brunšvicom kniežatstve. Teoretická i praktická výuka bude bezplatná a prístupná nielen poslucháčom Banskej akadémie, ale i všetkým, čo sa chcú venovať lesníctvu. Poslucháči Banskej akadémie budú mať prednášky z lesníckych vied dva razy týždenne, ostatní viac ráz. Tito „súkromní záujemci“ musia mať už isté predbežné znalosti z lesného

Tagányi Karol – hrob v Budapešti

hospodárstva a geometrie a majú potom možnosť absolvovať štúdium za rok prípadne poldruha roka. Pripomína sa, že v budúcnosti sa budú môcť uchádzať o miesta v správe kráľovských a štátnych lesov len osoby s kvalifikáciou, získanou na banskoštiavnicom lesníckom inštitúte. Toto panovníkovo rozhodnutie, nech dá Uhorská dvorská kancelária na vedomie župám a ostatným uhorským jurisdikciám prostredníctvom Miestodržiteľskej rady.

Toto bola pre naše budúce lesnícke vysoké školstvo dominantná správa.

A posledná správa celého registru v treťom zväzku sa dotýka dátumu

1.11.1863. V tejto sa hovorí o návrhu stanov Uhorského lesníckeho spolku, teda spolku, ktorý formoval v Uhorsku nielen lesné hospodárstvo, ale aj lesnícke školstvo.

Týmto príspevkom som chcel poukázať na problémy spojené s vyhľadávaním a bádaním v oblasti histórie lesného hospodárstva a súčasne dať podnet na zväzanie orgánom štátnej správy i lesného hospodárstva na úpravu a centralizáciu lesníckej archívnej dokumentácie.

Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Karoséria s pravou a ľavou hlavou

Cimbal? To je „karoséria“ s pravou a ľavou hlavou. Jedna z nich je ladiaca a druhá napínacia. Ako sa takýto nástroj vyrába a v čom tkvie tajomstvo jeho kvality?

Vyrobiť cimbal je filigránska práca, spojená so skúsenosťou, pracovným fortieľom, hudobným talentom a trepezlivosťou. Od r. 1900 prešli technologickým vývojom najmä čo sa týka konštrukcie. Niet tam ani jedného pravého uhla. Zároveň sú originálne aj celkovou šírkou, zoradením diatonicky alebo chromaticky ladenými reťazcami.

Drevo musí mať cveng, musí znieť a niekedy trvá niekoľko dní, kým sa vyberie vhodné drevo. Je dobré vidieť ako rastie, ako sú letokruhy, následne treba mať istú predstavu ako sa letokruhy pri stavbe nástroja pospájajú, aby zapadali jeden do druhého. Čím rastie vo vyšších polohách, tým má pre život menej živín, ale to je zároveň otázka počtu a hustoty, frekvencie letokruhov, čo možno pri výrobe nástroja využívať. V zime vyrastie drevo pre hlboké tóny a v lete naopak pre vrchné. Skúsení majstri rozlišujú drevo podľa citu, nie podľa zvuku. Mnohokrát práve to krásne drevo, je bezcenné – hluché. Čím je chvenie zvukomalebnejšie, nie surové, skôr teplé, príjemné, tým má nástroj väčšiu šancu byť trebárs aj koncertným.

Treba dodržiavať technologický postup, lebo chyba v následnosti a technických postupoch pri stavbe nástroja, preskočenie niektorého z krokov, má nevratné dôsledky. Hoci nesprávne zaradenie postupu pri lepení dosiek a doštičiek vznikne vážny problém. Je to doslova alchymia. Aj kvalita povrchu vrchnej rezonančnej dosky so špeciálnou šelakovou politúrou dokáže ovplyvniť zvuk. Lak musí byť vláčný a pružný. Ide o bezprostredný priestor, kde je podľa istej šablóny 133 strún. Každá z nich vydáva chvením zvuk, nesmie sa pritom jedna dotýkať druhej. Musí byť napnutá tak, aby zniesla určitú hmotnosť. V niektorých prípadoch je to aj päť ton a viac.

Zo stavebnej stránky možno dnešný cimbal rozdeliť na niekoľko častí. Vonkajšiu časť tvorí ochranná skrinka lichobežníkového tvaru, ktorá stojí na štyroch nohách a chráni ozvučné dosky pred poškodením. Struny sú vedené priečne cez dve bočné sedlá a sú rozdelené piatimi kobylkami rozmiestnenými na vrchnej ozvučnej doske. Vo vyšších polohách sú struny bez opradenia vedené šikmo, v nižších polohách s opradením trojmo a jednoucho. Struny sú rozmiestnené v chromatickom slede a rozochvievajú sa

dvoma drevenými paličkami. Doznievanie tónu sa tlmí ručne alebo tlmiacim zariadením ovládaným pedálom.

V súčasnosti sa vyrábajú dva druhy cimbalov, a to menší s tónovým rozsahom E-e3 a veľký koncertný s rozsahom C-a3. Okrem nich sa používa aj celkom malý druh, ktorý sa pri hre položí na stôl alebo si ho hráč zavesí na plece. Ladenie

cimbalu je chromatické a notácia

v husľovom a basovej, prípadne dvoch osnovách. Tón cimbalu je krátky a výrazný. Dlhšie rytmické hodnoty sa tvoria opakovaním tónu. Technicky možno predviesť jednoduché a dvojité glissando, oktávové fľažolety, chromatické a diatonické pasáže, rozložené akordy, staccato a trilkly. farba tónu okrem iného závisí aj od paličiek a miesta úderu.

Na struny sa udiera obojručne dvoma paličkami. Okrem riadnych paličiek s vato-vými hlavicami sa používajú aj čisto drevené paličky, alebo s hlavicami obalenými drôtom, kožou, plstou a prípadne iným materiálom. Špeciálne sfarbenie možno dosiahnuť aj brnkaním, docieľuje sa bruškom prsta na vrchnú strunu zboru alebo dlhším nechtom od spodnej struny k vrchnej toho istého tónu. Tento spôsob hry sa nazýva pizzicato. Cimbal je typický ľudový nástroj a koncertní cimbalisti si často upravujú aj diela klasických skladateľov.

Cimbal je úderový strunový nástroj, ktorý sa používa v slovenskej a maďarskej ľudovej hudbe. Vyvinul sa zo stredovekého

psaltéria, ktorého struny sa rozozvučali brnkaním alebo dvoma paličkami. Zdokonalením psaltéria vznikol koncom stredoveku nemecký ľudový nástroj Hackbrett s trojdielnou rezonančnou skrinkou a nízkymi lubmi. Cez vrchnú dosku bolo vedených asi dvadsať diatonicky ladených strún, ktoré sa rozozvučali drevenými paličkami lyžicového tvaru. Hackbrett sa pokladá za priameho predchodcu dnešného cimbalu. Významným staviteľom cimbalov bol budapešťiansky nástrojár českého pôvodu Josef Václav Schunda, ktorý okrem iného vynášiel aj pedálové tlmiace zariadenie a ustálil presný počet strún.

Cimbale pod touto historickou značkou, spojenou s menom Bohák, sú chránené v Česku, Rumunsku, Maďarsku, Moldavsku, Čiernej Hore a v iných krajinách. V súčasnosti je S. Hromada majiteľom tejto svetoznámej značky. Hru na cimbale si nevedno predstaviť bez použitia veľkého cimbalového pedálu. Aj ten sa narodil v Budapešti v r. 1870 v dielni hudobných nástrojov českých bratov Josepha a Vencela Josepha Schundovcov. Veľké cimbaly sú opatrené pedálom ovládajúcim tlmíče, ktoré utlmujú znejúce struny

a tak umožňujú oddeľovať od seba jednotlivé harmonické súzvyky. Cimbalisti spĺňajú funkciu metroritmického a harmonického sprievodu v súlade s inými sprievodnými nástrojmi (viola, basa) alebo hrajú samostatnú melódiu. Cimbaly sú rozšírené v ľudových muzikách takmer na celom Slovensku, úplne však chýbajú v muzikách goralскеj oblasti a Terchovej. Zvuk cimbalu dáva cimbalovým hudbám zvukovú mäkkosť, ľahkosť a privesitnosť.

Vyrobiť cimbal je doslova filigránska práca a kvalitný cimbal musí vydržať aspoň 80-100 rokov. Následne je dôležitý už „len“ osobný vklad muzikanta, pretože mu chýba, nazvime to duša. Nie každý to dokáže. Ak sa cimbal stretne s muzikantom, ktorý vie hrať, dodá nástroju zo svojho majstrovstva kus svojho ja. Čosi osobné a neopakovateľné. Iba v tej chvíli sa cimbal poriadne rozozvučí.

Vyrobiť cimbal je doslova filigránska práca a kvalitný cimbal musí vydržať aspoň 80-100 rokov. Následne je dôležitý už „len“ osobný vklad muzikanta, pretože mu chýba, nazvime to duša. Nie každý to dokáže. Ak sa cimbal stretne s muzikantom, ktorý vie hrať, dodá nástroju zo svojho majstrovstva kus svojho ja. Čosi osobné a neopakovateľné. Iba v tej chvíli sa cimbal poriadne rozozvučí.

-mn-

Lesníckymi chatami k hraniciam

Hovorí sa, že na východe nič nie je. Do- volíme si Vás teraz trochu vyviešť z omylu a pozvať na potulky najvýchodnejšou čas- ťou OZ Sobrance. Morské oko patri- ce do piateho stup- ňa ochrany a kaštieľ umiestnený na jeho brehu, ktorý mož- no zaradiť medzi jedno z najkrajších romantických miest Slovenska, pozná skoro každý. Tento- krát sa vyberieme o čosi severnejšie a predstavíme si jedno z našich uby- tovacích zariadení, ktoré balansuje na hrane. A to doslovne.

stredí chceli stráviť viac času sú pripravené dve dvojlôžkové a jedna štvorlôžková izba.

Chata ponúka aj nadštandardný wellness komplex umiest- nený v pivničných priestoroch. Tam môžete stráviť príjemné chvíle vo dvojici alebo s priateľmi. Víriv- ka, sauna a celý priestor pôsobiaci relaxačným doj- mom splní požia- davky aj tých viac náročných. Jeho využívanie nie je bežnou súčasťou ponuky ubytovania, preto je potrebné si ho objednať a uhradiť príslušné poplatky.

Pozývame Vás priamo na ukrajinskú hranicu na chatu Ublá. Tá svojich náv- števníkov privíta veľkou spoločenskou miestnosťou, kde je možnosť zorganizovať narodeninovú oslavu, prípadne rodinné posedenie, stráviť vianočné sviatky i osláviť príchod Nového roka. Počas pekných slnečných, ale aj daždi- vých dní je možné využiť priestory tera- sy, alebo altánok situovaný za chatou. Pre tých, ktorí by v tomto krásnom pro-

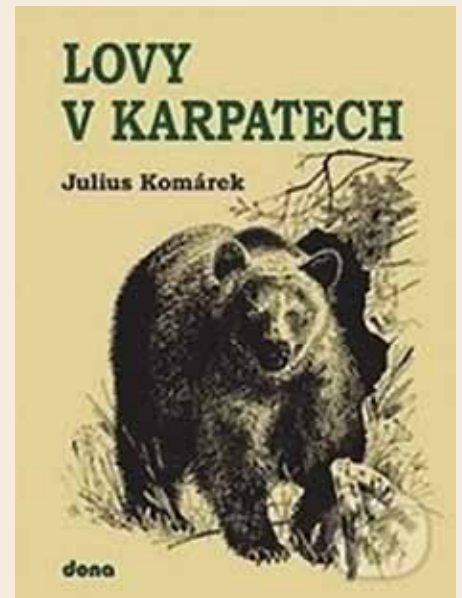
Okolité dedinky sú známe množ- stvom zachovaných drevených kos- tolíkov, v ktorých ešte aj v súčasnosti prebiehajú pravoslávne obrady. Tento región je charakteristický nielen pek- nou prírodou, ale tiež dominujúcou rus- náckou kultúrou, prezentovanou nielen zvykmi a tradíciami, ale najmä nárečím, ktoré si zamiluje takmer každý.

-as-

Lovy v Karpatech

Český vedec a spisovateľ Július Miloš Ko- márek mal odjakživa k prírode blízko. Vy- študoval práve prírodné vedy na Karlovej Univerzite v Prahe, kde bol neskôr učiteľom zoológie. Časom sa stal sa docentom na Vy- sokej škole zemédelské. Bol poverený viesť Výskumný lesnícky ústav až do roku 1945. Svoje bohaté skúsenosti zaznamenal pre mladšie generácie v 200 odborných publi- káciách a časopisoch s tematikou lesníctva, poľovníctva, ochrany prírody a rybárstva. Pri jeho početných aktivitách sa stihol angažo- vať aj pri zriadení národných parkov v Tat- rách a na Šumave.

Jedným z jeho najznámejších diel je kni- ha „Lovy v Karpatech“ z roku 1942. Autor v dvadsiatich kapitolách živo opisuje prí- behy, ktoré sa odohrali počas poľovačiek

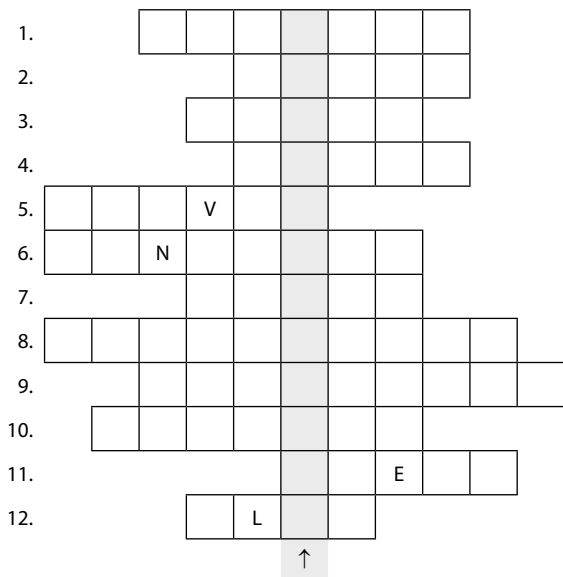
v karpatských horách. Kniha nie je venovaná len fanúšikom poľovníctva, ale aj všetkým priaznivcom našej krásnej prírody. Dočítame sa o vydarených, aj menej vydarených, ale za to vtipných príhodách, nájdeme množstvo užitočných rád a ešte aj budeme o niečo múdrejší, pretože Július Komárek dôkladne opisuje aj faunu a flóru, s ktorou sa počas výprav na karpatsko-tatranskom území mô- žeme stretnúť. Keďže je text písaný ľahkou a vtipnou formou s jeho porozumením ne- budú mať problém ani tí, ktorí sa v poľovníč- kom fachu nepohybujú. Autor v diele využí- va aj svoje vedecké poznatky zo zoológie, čo knihe dodáva aj náučný charakter a určite by mala patriť do knižnice každého správneho poľovníka. Dokopy vyšlo už šesť vydání, ke- dže sa kniha aj po rokoch teší veľkej obľube v radoch novej generácie poľovníkov a pria- teľov prírody. Ale aj napriek tomu, že kniha má novší a krajší obal ako ten z roku 1942, odkaz na ohrozené zverstvo a odporúčanie nutnosti karpatskej oblasti zostáva rovnaký.

Lucia Matejová

Milí čitatelia,

pripravili sme si pre Vás už ďalšiu zo série súťažných krížoviek. Správna odpoveď sa ako vždy nachádza vo vyznačených kolónkach, ale opäť je potrebné písmená správne usporiadať. Riešenie zasielajte poštou, alebo na mailovú adresu redakcie časopisu Lesník a nezapudnite uviesť Vašu poštovú adresu. Tento mesiac odmeníme troch riešiteľov knihou Z histórie lesníctva v majetku koruny, komory a štátu.

LESNÍČKA TAJNIČKA č. 9

1. Invázna drevina – žliazkatý
2. Ohrada na chov zveri.
3. Drevená časť pušky
4. Ozdoba jeleňa
5. Námraza
6. Horniny a
7. Vlk latinsky
8. Územie s najvyšší stupňom ochrany.
9. Náuka o pôde
10. Funkcia na LS.
11. Drevina horského pásma
12. Geneticky identický jedinec

Za správnou odpoveď z októbrového čísla – Prikrmovanie sme odmenili knihou *Lesná železnica Topoľčianky* Moniku V. z Valaskej Belej, Miroslava M. z Valaskej a Katarínu Z. z Brezovej.

Nájdí 7 rozdielov

RECEPTÁR

Delikátny gaštanový džem

Vynikajúce spojenie gaštanov a cukru v jednoduchej nátierke, ktorá krásne vonia a má neodolateľný lesk i farbu.

20 ks jedlých gaštanov, 500 ml voda, 200 g kryštálový cukor

Gaštany umyjeme, narežeme na špičke a vložíme do vriacej vody na cca 15 minút. Necháme vychladnúť, prepolíme a dužinu vydlabeme do rajnice. Zalejeme vodou, pridáme navážený cukor, privedieme k varu a na miernom ohni spolu povaríme zhruba 20 minút. Voňavú zmes odstavíme a rozmixujeme ponorným mixérom. Nevadí, ak nám ostanú menšie kúsky gaštanov. Džemu to dodá zaujímavú štruktúru. Ešte horúci džem nadávkuje do pripravených pohárov, uzavrieme, otočíme hore dnom a necháme vychladnúť. Úžasne chutí na sušienkach, chlebičku, v koláčoch, ale aj ako omáčka k pečenému mäsku.

Dobrá chuť!

December

1.	N	Edmund, Edmunda Svetový deň boja proti AIDS
2.	P	Bibiána
3.	U	Oldrich
4.	S	Barbora, Barbara Sviatok sv. Barbory, patrónky baníkov a delostrelcov Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
5.	Š	Oto, Otakar Svetový deň pôdy Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
6.	P	Mikuláš, Nikolas Sviatok sv. Mikuláša, patróna detí Medzinárodná výstava psov – Agrokomplex Nitra Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
7.	S	Ambróz, Ambrózia Medzinárodná výstava psov – Agrokomplex Nitra Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru Burza starožitnosti a gazdovské trhy – Expo Center Trenčín
8.	N	Marína Medzinárodná výstava psov – Agrokomplex Nitra Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
9.	P	Izabela Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
10.	U	Radúz Deň ľudských práv Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
11.	S	Hilda Medzinárodný deň hôr Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
12.	Š	Otília Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
13.	P	Lucia Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
14.	S	Branislava, Bronislava Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
15.	N	Ivica Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
16.	P	Albína Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
17.	U	Kornélia Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
18.	S	Sláva Medzinárodný deň poštovej známky a filatelie Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
19.	Š	Judita Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
20.	P	Dagmara Medzinárodný deň ľudskej solidarity Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
21.	S	Bohdan Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
22.	N	Adela Dni Vianoc – 30. predajná výstava spotrebného tovaru
23.	P	Nadežda
24.	U	Adam, Eva Štedrý deň
25.	S	1. sviatok vianočný
26.	Š	Štefan 2. sviatok vianočný
27.	P	Filoména
28.	S	Ivana, Ivona
29.	N	Milada
30.	P	Dávid
31.	U	Silvester

Erby
s nádychom
lesa

Erb mesta Turzovka

Erb mesta Veľký Meder

Erb obce Bara
(okres Trebišov)Erb obce Egres
(okres Trebišov)Erb obce Malý Horeš
(okres Trebišov)Erb obce Černočov
(okres Trebišov)Erb obce Plevník
(okres Považská Bystrica)

November 2019

Životné jubileá

50 rokov

Ing. Zuzana Kočiová, technik, LS Ľuboreč – OZ Levice
Peter Belko, vedúci LO, LS Šaling – OZ Čierny Balog
Rastislav Blaško, vedúci LO, LS Slovenská Ľupča – OZ Slovenská Ľupča

60 rokov

Miroslav Cevár, vedúci ES, ES Ľubochňa – OZ Liptovský Hrádok
Ivan Kováčik, vedúci ES, ES Medzibrod – OZ Slovenská Ľupča
Ing. Ján Valovský, vedúci LS, LS Hanušovce nad Topľou – OZ Prešov

Pracovné jubileá

25 rokov

Ing. Ľubomír Machyniak, vedúci odboru obchodu a logistiky – GR Banská Bystrica

Starobný dôchodok

Miroslav Kováč, referent pestovania – OZ Prešov

Mgr. Jana Lásková

Toto je údajne najnebezpečnejší tvor na svete.
To druhé je medveď... (zdroj: internet)

Ozdoba i posadnutosť

Vyvinul inovatívnu techniku s rezaným papierom a jeho zložité umelecké diela inšpiruje štruktúra chromozómov. Nie je žiadnym prekvapením, že umelec vyrastal v rodine inžinierov. Jeho papierové kresby rezané laserom zachytávajú zložitosť priestoru, ktorý je takmer nepredstaviteľný v bežnom dvojrozmernom vnímaní papiera, z ktorého je stvárnovaný. „V snahe zachytiť úctu k nekonečnu je moja vektorová kresba inšpirovaná geometriou gotickej a islamskej architektonickej výzdoby. Zaujíma ma koncepčná migrácia stálosti a masívnosti kameňa na krehkosť a intimitu papiera, ako aj spojenie estetiky 12. storočia s technológiou 21. storočia,“ prezrádza o svojej tvorbe Eric Standley docent výtvarných umení na Vysokej škole architektúry a urbanistiky vo Virginii.

Jeho kresby predstavujúce mandaly sú rezané zo samostatných listov papiera pomocou CNC lasera, pričom rezanie konkrétneho obrazca na jednom liste papiera laserovým progra-

mom môže trvať aj dve hodiny. Rezané vzory na každom liste papiera sú navrhnuté tak, aby po stohovaní odhalili farbu, čiara a tvar pod nimi. Standley vyvinul túto metódu kreslenia po dobu dvoch rokov a pokračuje v rozpracovávaní procesu, ktorý dnes umožňuje laserová technológia.

Získal medzinárodné uznanie pre svoje špičkové umelecké diela, pôvodne inšpirované geometriou v gotickej a islamskej architektonickej výzdobe, starostlivo zostavené zo stoviek vrstiev laserom rezaného papiera, aby vytvoril komplikované trojrozmerné umelecké diela. Je priekopníkom v technikách používaných pri tvorbe svojho umenia.

Jeho spolupráca s profesorom entomológie vo Virginii viedla k vytvoreniu ohromujúcich umeleckých diel, ktoré môžu výskumným pracovníkom a verejnosti pomôcť lepšie pochopiť funkciu DNA a chromozómov v mnohých dôležitých bunkových procesoch. Práve tieto geometricky zložité tvary inšpirujú Standleyho k tomu, aby vytvorili sériu vrstvených artefaktov rezaných papierom, ktoré vizuálne predstavujú základné stavebné kamene života. „Tieto jedinečné umelecké diela sú prístupnými znázorneniami matematických a vizuálnych komplexností javu balenia DNA.

„Vektorový softvér a CNC lasery sú nástroje, rovnako ako ceruzky, štetce, farby a plátno. Kto sa spolieha na pôvab technológie, ktorá stojí za vašou individualitou a kreativitou, musí byť pripravený zvrhnúť budúcnosť. Kreativita je produktom citlivosti. Moja citlivosť nie je konvenčne citlivá,“ prezrádza Standley.

-as-

